

ජාතික කෘෂිකාර්මික කෞතුකාගාරය

ප්‍රදර්ශන අත්පොත

පණ්ඩුල ඇඳගම

සංස්කරණ උපදේශක
ආචාර්ය ඇස්. ජී. සමරසිංහ

ප්‍රකාශනය
කෙස්ටර් කොමිෂනර්ස් භාණ්ඩාගාරය
පර්යේෂණ හා පුහුණු කිරීමේ ආයතනය
1998

95562

ISBN 955 - 612 - 027 - 0

63:069
(5L)
හෙක්

1998. 02. 04
ශ්‍රී ලංකාවේ 50 වැනි නිදහස් සමරුව නිමිත්තෙනි

26

2009/06

8

2010/04

301=

04

ජාතික කෘෂිකාර්මික කෞතුකාගාරය

ප්‍රදර්ශන අත්පොත

පණ්ඩුල ඇඳගම

සංස්කරණ උපදේශක
ආචාර්ය ඇස්. ජී. සමරසිංහ

ප්‍රකාශනය
තෙක්වර කොබ්බාෂෑව ගොවිකටුතු
පර්යේෂණ හා පුහුණු කිරීමේ ආයතනය
1998

1998. 02. 04
ශ්‍රී ලංකාවේ 50 වැනි නිදහස් සමරුව නිමිතතෙනි.

6548
N.F.W

16656B

16656 B

ISBN 955 - 612 - 027 - 0

පටුන

	පිටු අංක
කතෘ සටහන්	ii-v
සංස්කරණ උපදේශකගේ පෙරවදන	vi-vii
කෞතුකාගාරයක කාර්යභාරය	viii-xi
ජාතික කෘෂිකාර්මික කෞතුකාගාරය	
1. ගොවි ගෙදර ගෙවත්ත	1-4
2. ගොවි ගෙදර හේන	4-8
3. ගොවි ගෙදර	8-13
i කොට්ට පිල	
ii ඇතුල් ගෙය	
iii මුළුතැන් ගෙය	
iv එළිමහන් ධාන්‍ය ගබඩා	
4. සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකාර්මික තාක්‍ෂණය	13-27
i මහ පැරකුම්බා රජකුමා	
ii ගොවිතැන් ආරම්භයට පෙර ආහාර සම්පාදනය	
iii වැවයි - දගැබයි කෙතයි - ගම්ගොඩයි	
iv නහලේ ඉකිභාසය	
v ශ්‍රී ලංකාවේ නහල්	
vi ශ්‍රී ලංකාවේ උදළු	
vii ගොවිතැනේ අවශේෂ ආම්පන්න	
viii ගහ අභ්‍යන්තර ධාන්‍ය ගබඩා හා ඇසුරුම්	
ix කමක හා වාරිකු	
x කිරුම් මිනුම් හා ඇසුරුම්	
xi හෝග ආරක්‍ෂණය හා කෙම් පහන් ක්‍රම	
xii ගෙදර දොර ආම්පන්න	
xiii හෝග විවිධතාවය හා කැවිලි පෙවිලි	

කතෘ සටහන

ශ්‍රී ලංකාවට දේශපාලන නිදහස ලැබුණ වහාම එනම් මීට පණස් වසරකටත් පෙර ඉටුවිය යුතු වූ ජාතික මෙහෙවරක් නිදහසේ 50 වැනි ජයන්තිය පවත්වනු ලබන 1998දී හෝ ඉටු කිරීමට කටයුතු යෙදීමෙන් ජාතික කෘෂිකාර්මික කෞතුකාගාරයක් බිහිවීම බිහිවීම කෞතුකාගාරයක වර්තමාන කාර්යභාරය පිළිබඳ දැනුම හා අවබෝධය ඇති සියළු දෙනාගේම අමන්දානන්දනයට හේතුවනවා නොඅනුමානය. එහි පූර්ණ ගෞරවය දේශීය ගොවිතැන පිළිබඳ ප්‍රායෝගික දැනුම් හා අත්දැකීම්වලින් පිරුණ කෘෂිකර්ම හා ඉඩම් අමාත්‍ය ගරු දී. මු. ජයරත්න මැතිතුමා වෙත හිමිවෙයි. ශ්‍රී ලංකාවේ 50 වෙනි නිදහස් සමරුව වෙනුවෙන් ඉටු කෙරෙන වෙනත් කටයුතු අතර අපේ සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මය විඳහා දැක්වෙන කෞතුකාගාරයක් පිහිටුවීමේ අදහස මුළුමණින්ම එතුමා සතු බැවිනි.

රජය විසින් ඉහළින් පිළිගනු ලැබූ මෙම අදහස ක්‍රියාවට නැංවීමේ වගකීම හෙක්ටර් කොබ්බෑකඩුව ගොවිකටයුතු පර්යේෂණ හා පුහුණු කිරීමේ ආයතනයේ අධ්‍යක්ෂ ආචාර්ය ඇස්. ජී. සමරසිංහ මහතා ප්‍රධාන මෙහෙයුම් කමිටුවකට පවරන ලදී. ආචාර්ය සමරසිංහ මහතා එම කෞතුකාගාරය සැලසුම් කිරීමේ උපදේශකත්වය හා භාණ්ඩ ප්‍රදර්ශනය සැකසීමේ වගකීම සඳහා මගේ සහාය ඉල්ලා සිටි අවස්ථාවේ දී ඒ වෙනුවෙන් නොපැකිලිව ඉදිරිපත් වූයේ ආචාර්ය ඇස්. ජී. සමරසිංහ මහතා සමඟ වූ පෞද්ගලික හිතවත් බව නිසාම නොවේ. දීඝී කාලයක් තිස්සේ මෙවන් අවශ්‍යතාවක් පිළිබඳ හඬ නැහැ අයකු වශයෙන් ලැබුණ අවස්ථාවෙන් ප්‍රයෝජන ගෙන අත්‍යාවශ්‍ය වූ ජාතික මෙහෙවරක් ඉටු කිරීම අප සතු යුතුකමක් කොට සැලකූ නිසාය.

කෞතුකාගාර විද්‍යාව පිළිබඳ දැනුම හා දීඝී පළපුරුද්ද උපයෝගී කරගනිමින් අපේක්ෂිත අරමුණු ඉටු කර ගැනීමට අවශ්‍ය වන පරිදි මවිසින් ජාතික කෘෂිකාර්මික කෞතුකාගාරයක් සඳහා සැලසුම් ඉදිරිපත් කරන ලදී. සම්භාරය මේ තුළින් පිළිබිඹු විය යුතු බවත් එකී ඥාණ සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මාන්තය ආශ්‍රිත විශිෂ්ඨ ඥාන සම්භාරය ඔස්සේ ක්‍රියාත්මක වූ කෘෂි තාක්ෂණය මැනවින් ප්‍රදර්ශනය විය යුතු බවත් මෙහෙයුම් කමිටුවේ සියළු දෙනාගේ ඒකමතික තීරණය විය. එහෙයින් සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මය යනු හුදෙක් තවත් ජීවනෝපාය මාර්ගයක් නොව හෙළ ජාතියේ සමස්ත හැදියාව

මුර්තිමත් කළ සමාජ ජීවන දර්ශනය කදිමට ප්‍රදර්ශනය කළ උදාර සංකේතයක් බව පිලිගෙන එය ලෝකයාට පෙන්නා දෙන ආකාරයට කෞතුකාගාර සැලසුම සකස් කරනු ලැබීය. එහිදී සාම්ප්‍රදායික සමාජයේ ගොවි ගෙදර, ගෙවත්ත, හේන, ධන්‍ය ගබඩා, ආහාර රටාව ආදිය පමණක් නොව සමගිය, සහජීවනය, බෙදා හදා ගෙන භුක්ති විඳීම, වාමි බව, ආගමික පිළිවෙත්, පරිසර හිතකාමී බව, අවිහිංසාවාදී පිළිවෙත් ආදී කොටගත් විශේෂ ලක්ෂණ හා සාරගුණ ධර්ම සියල්ලම සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මය සමඟ නොබිඳිය. නොසිඳිය හැකි පරිදි වෙන් කොට ගත නොහැකි පරිදි එකට වෙළී මිශ්‍ර වී ඇති බව ඉස්මතු කොට දැක්වීම අනිවාර්ය විය.

මේ අනුව ජාතික කෘෂිකාර්මික කෞතුකාගාරය සැලසුම් කොට ඉදිකරනු ලැබ ඇත්තේ නරඹන්නන් වෙත හුදෙක් තම මුතුන් මිත්තන්ගේ කෘෂි තාක්ෂණය නරඹා විනෝදයක් ලබනු සඳහා පමණක් නොවේ. ඒවා නැරඹීම තුළින් ආශ්වාදයක් ලබා ඉන් දිරි ගැන්වී අනාගතය සඳහා අපේම යයි කිව හැකි සංවර්ධන ගමන්මඟ, තාක්ෂණය හා දර්ශනය නිර්මාණය කිරීමට මුහුණින් ආත්මාභිමානය කුළු ගැන්වීමට හැකි වන ආකාරයට යයි අවධාරණය කළ යුතුය. නිදහසේ තියම අරුත ජනතාව වෙත පිළිගැන්විය හැක්කේ ඒ මගින් පමණක් අපේ ඒකාන්ත විශ්වාසයයි. එහෙයින් මෙම කෞතුකාගාරය තුළ බව අපේ දේශීය කෘෂි තාක්ෂණයේ නිදර්ශන වූ විවිධකාර නඟුල්, උදළු, පෝරු, ධාන්‍ය ගබඩා, කමත් භාණ්ඩ, මැනුම් උපකරණ, ඇසුරුම් භාණ්ඩ, හෝග ආරක්ෂක ක්‍රම, ඉපැරැණි කෑම බීම උපකරණ පමණක් නොව සජීව ගෙවත්තක්, හේනක් මෙන්ම ගොවි ගෙදරක් ද වේ.

කෞතුකාගාරය සැලසුම් කිරීමේදී ඉහතින් සඳහන් කළ පරිදි භාණ්ඩ ප්‍රදර්ශනය පමණක් අපේක්ෂා කළේ නැත. මේවා පිළිබඳ උනන්දු දක්වන පොදු ජනතාව, ශිෂ්‍යයන්, පර්යේෂකයන්, විද්වතුන් ආදී වූ සියළු දෙනාගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා එකී කෘෂි තාක්ෂණය පිළිබිඹු කරන මෙවලම් හා ආම්පන්න පිළිබඳ දැනුම් ලබා ගැනීමට උපකාරීවන ප්‍රකාශන පෙළක්ද සැලසුම් කරන ලදී. කෞතුකාගාරය පිළිබඳව පිළියෙල කරන ලද මෙම අත්පොත ද ඉන් එකකි. එය සකස් කරන ලද්දේ භාණ්ඩ ලේඛනයක් හෝ ඒ ඒ භාණ්ඩය පිළිබඳ අත්වැලක් වශයෙන් හෝ නොවේ. කෞතුකාගාරයේ ප්‍රදර්ශන ඒකක පිළිබඳ පුළුල් අවබෝධයක් ලැබෙන පරිදිය. ඒ මගින් නරඹන්නාට කෘෂි තාක්ෂණයේ විවිධ පැතිකඩ පිළිබඳ කෙටියෙන් හෝ මනා අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට හැකි වනවා ඇතැයි සලකමු. ප්‍රදර්ශනයට තබා ඇති භාණ්ඩ පිළිබඳ සම්පූර්ණ

ලේඛනයක් යථා කාලයේදී සැකසෙනවා ඇත. මෙම කෞතුකාගාරය පිළිබඳ පුවත සැලවීමෙන් පසු උනන්දු වූ ජනතාව පරිත්‍යාග කරන භාණ්ඩ තවමත් ලැබෙමින් පවතින නිසා අංග සම්පූර්ණ ලේඛනයක් පිළියෙල කිරීම මතු වට ඉතිරි කිරීමට සිදුව ඇති බැවිනි.

මෙම කෞතුකාගාරය සැකසීමේදී විවිධ ආකාරයෙන් තන් අයුරින් සභාය වූ බොහෝ දෙනා වූහ. ගරු දී. මු. ජයරත්න ඇමතිතුමා තම අරමුණු පැහැදිලි කරමින් කෞතුකාගාරයෙන් ඉටු විය යුතු සේවය නිසි පරිදි ලබා දීමට නම් ඇතුළත් විය යුතු අංග මේවා යයි උපදෙස් දුන්නා පමණක් නොව අවශ්‍ය භාණ්ඩ ලබා දීමෙන්ද මහත් දිරිගැන්වීමක් කරන ලදී. කෞතුකාගාර මෙහෙයුම් කමිටුව ද මගේ සැලසුම් අනුමත කළා පමණක් නොව අළුත් අදහස් ඉදිරිපත් කරමින් ඒ සැලසුම් වඩා ආකර්ශනීය කරනු ලැබීය. විශේෂයෙන් ආචාර්ය ඇස්. ජී. සමරසිංහ (සභාපති) හා ආචාර්ය ජෙරි ජයවර්ධන යන මහත්වරුන් විසින් මා සමඟ තීරණවලට රැඳී සිටිමින් කෞතුකාගාර කටයුතු මනා ලෙස නිම කිරීමට සභාය දක්වනු ලැබින. විශේෂයෙන් කෞතුකාගාරයේ ප්‍රවේශ මාර්ගය සාම්ප්‍රදායික දෙවැටක් ලෙස නිර්මාණය කරනු ලැබුවේ ආචාර්ය ජෙරි ජයවර්ධන මහතාගේ අදහසක් පරිදිය. ප්‍රදර්ශනයට සකසන ලද ගෙවත්ත මෙන්ම හේතද මුළුතැන් ගෙය ද සැලසුමේ පරිදිම සාර්ථක ලෙස නිම කරනු ලැබුවේ ආචාර්ය ජෙරි ජයවර්ධන මහතාගේ උපදෙස් මත උදය ද සිල්වා, ඇස්. බී. ඇටම්පාවල, උබයසිරි තෙන්නකෝන් ඇම්. බී. ඒකනායක, පී. බී. පුංචි බණ්ඩා මහතා යන නිලධාරීන් ප්‍රධාන කොටගත් ඒ මහතාගේ කාර්ය මණ්ඩලයේ පිරිස විසිනි. වැවයි - කෙතයි පිළිබිඹු කෙරෙන ආකෘතිය කෘෂි දෙපාර්තමේන්තුවේ සංනිවේදන අංශයේ අධ්‍යක්ෂ ඇස්. වීරසිංහ මහතා, සහකාර අධ්‍යක්ෂ ඩබ්. ඒ. ජී. සිසිර කුමාර හා කෘෂි උපදේශක කේ. සගායම් මහතා යන නිලධාරීන්ගේ මෙන්ම සේවා සංස්කරණ අභ්‍යාස ආයතනයේ සහකාර අධ්‍යක්ෂ බණ්ඩාර මහතාගේ ප්‍රධානත්වයෙන් සිදු කරනු ලැබීය. අපනයන හෝග සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂ එම්. ඒ. ආර්. කුලරත්න මහතා විසින් දෙන ලද සභාය විශාලය.

ගොවි ගෙදර, ගොවිජන සේවා දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුග්‍රහයෙන් දඹුල්ලේ කළුතැන්නේ ගොවි සංවිධානය විසින් ඉදි කරනු ලැබීය. වී බීසී, වරු, අටු ආදී කොට ගත් ධාන්‍ය ගබඩා හා දඹු වැට ඉදිකිරීමේදී කහටගස්දිගිලිය ප්‍රාදේශීය ලේකම් එච්. ආර්. සිරිලාල් මහතා ද කහටගස්දිගිලියේ වන සංරක්ෂණ නිලධාරී තුෂිත හිප්පොල මහතා හා පොල්පිහිගම ප්‍රාදේශීය ලේකම්, පූජ්‍ය කුමාර

මහතා යන අයගේ උපදෙස් පරිදි ඒ ඒ ප්‍රදේශවල ගොවි මහත්වරුන් ලබා දෙන ලද්දේ අප්‍රමාණ සහායකි. භාණ්ඩ රැස් කරගැනීමේදී ගොවිජන සේවා දෙපාර්තමේන්තුවෙන් මෙන්ම කොළඹ ජාතික කෞතුකාගාර අධ්‍යක්ෂ සිරිනිමල් ලක්දුසිංහ මහතා ප්‍රධාන කාර්ය මණ්ඩලයෙන් ලද සහාය අගය කළ යුතුය. මෙහිදී කෞතුකාගාරයේ ප්‍රදර්ශනයට සුවිශේෂ වූ කොස් කඳකින් තනන ලද වී ගබඩාවක් පරිත්‍යාග කළ හෙමීමාතගම බන්දුල බණ්ඩාරනායක මහතා හා ඊට මහ පෑදූ කෘෂි නිලධාරී පුංචි කුමාරහාමි මහත්මියටත් අලින්ගෙන් හැමට යොදා ගන්නා ලද යකඩ තඟුලක් ලබා දුන් රුවන්වැල්ල මාපිටිගම වළවිවේ පදිංචි සාමවිනිසුරු කේ. ඩබ්. ජේ. එච්. මාපිටිගම මහතාටත් භාණ්ඩ පරිත්‍යාග කළ හැමටත් අපේ විශේෂ කෘතඥතාවය පුද කළ යුතුය. කෞතුක භාණ්ඩ ප්‍රදර්ශනය සඳහා සැකසීමේදී දන්තරේ කේ. බී. ඇම්. රත්නායක හා ගන්නොරුවේ පී. ජී. සී. අමරසිරි යන මහත්වරුන් විසින් කරන ලද සේවාව වෙනුවෙන් කෘතඥ වෙමි.

මෙම අත්පොත සැකසීමේ දී උපදෙස් ලබා දුන් ආචාර්ය ඇස්. ජී. සමරසිංහ මහතාට විශේෂ ස්තූතියක් පිරිණැමිය යුතුය. අත් පොත ප්‍රකාශනයට පත් කිරීම සඳහා පරිඝනක කටයුතු මැනවින් නිමා කළ ඒ. ජී. මනෝජා කුෂාරි මෙනෙවියට ද මුද්‍රණ කටයුතු නොපමාව ඉටු කර දුන් කේ. ඩී. සිරිවර්ධන මහතා ඇතුළු මුද්‍රණ අංශයේ කාර්ය මණ්ඩලයට ද මගේ ගෞරවය පුද කරමි.

පණ්ඩුල ඇඳගම
 කෞතුකාගාර ව්‍යාපෘති උපදේශක

"සියළු සත්ත්වයෝ ආහාරය නිසා ජීවත් වෙති"
 - ගෞතම බුදුරජානන් වහන්සේ -

පෙරවදන

කෘෂිකර්ම හා ඉඩම් අමාත්‍ය ගරු දී. මු. ජයරත්න මැතිතුමා අපේ 50 වැනි නිදහස් සමරු උළෙල වෙනුවෙන් කළ යුතු කාර්යයක් වශයෙන් සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මය පිළිබිඹු කෙරෙන කෞතුකාගාරයක් පිහිටුවීමේ වැදගත්කම පිළිබඳ සාකච්ඡා කළේය. එතුමා ඒ මගින් ඉටු කර ගැනීමට අපේක්‍ෂා කළ අරමුණු පිළිබඳ විස්තර කළ අවස්ථාවේදී එතුමා සතු සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මය පිළිබඳ දැනුම මෙන්ම ඒ කෙරෙහි ඇති දැඩි ඇල්ම ගැන විශ්මයට පත් වූයේ අපේ කම එතුමාගේ ඒ අදහස් දැක්වීම තුළ කදිමට ප්‍රදර්ශනය වූ බැවිනි. අදහස අගේ කළ යුතු බව දන්වා සිටි මොහොතේ එය ක්‍රියාවට නැංවීමේ වගකීම පවරා දෙපාර්තමේන්තු කිහිපයක නියෝජිතයන් ඇතුළු කිහිප දෙනෙකුගෙන් යුත් කමිටුවක් නම් කොට එහි සභාපති වශයෙන් කටයුතු කිරීමට මට උපදෙස් දෙන ලදී.

මෙම වගකීම ඉතා සතුටින් මවිසින් භාර ගත්තේ ජනශ්‍රැති පිළිබඳ මගේ අධ්‍යයන කටයුතුවලදී කෘෂි තාක්‍ෂණය ඇතුළු අදාළ ක්‍ෂේත්‍රයේ වටිනා දැනුම් සම්භාරයක් නූතන විද්වතුන් හමුවේ තැබීමේ අවශ්‍යතාවය ගැන මා තුළද යම් එකඟතාවක් තිබූ නිසාය. ඊට අමතරව හෙක්ටර කොබ්බෑකඩුව ගොවිකටයුතු පර්යේෂණ හා පුහුණු කිරීමේ ආයතනයේ ප්‍රධානී වශයෙන් මෙම ආයතනයෙන් ඉටු විය යුතු වගකීමක් ලෙස ද එය දුටුවෙමි. එහෙත් කෞතුකාගාරයක් යනු විශේෂඥ දැනුමක් සතු අයකු විසින් සැලසුම් කොට ක්‍රියාත්මක කළ යුත්තක් වන හෙයින් ඒ සඳහා කාගේ උපදේශකත්වයක් ලබා ගැනීමෙන් මෙම වගකීම පහසුවෙන් ඉටු කළ හැකිවේදැයි ගැටළුවක් විය. දීඝී කාලයක් තිස්සේ ජාතික කෞතුකාගාර දෙපාර්තමේන්තුවේ අගනා මෙහෙවරක් ඉටු කිරීමෙන් කා අතරත් තමක් දිනා සිටි මා හිතවත් පණ්ඩුල ඇඳගම මහතා මගේ මතකයට නැඟුන හෙයින් නොපමාව ඔහු අමතා අවශ්‍යතාවය විස්තර කෙළෙමි. සිතු පරිදිම ඔහුගෙන් ලැබුණේ සුභදායක ප්‍රතිචාරයකි. දෙදෙනා අතර විස්තර සාකච්ඡාවකින් පසු උපදේශකත්වය ඔහු වෙත පිරිනැමුණු අතර නොබෝ දිනකින් ම සිත්ගන්නා සුළු සැලැස්මක් ද ඔහුගෙන් ඉදිරිපත් විය. කෞතුකාගාර මෙහෙයුම් කමිටුව රැස්වී සැලැස්ම සාකච්ඡා කොට හැම දෙනාගේ අදහස් ද ගැබ්වන පරිදි සැලැස්ම අනුමත කරනු ලැබීය.

ඉන් අනතුරුව සිදු වූ කාර්යභාරය විස්තර නොකළාට ජාතික කෘෂිකාර්මික කෞතුකාගාරය නරඹන ඕනෑම අයෙකුට සියැසින්ම දැක ගත හැකිවනවා ඇත. අප සියළු දෙනා මේ සඳහා තත් අයුරින් සභාය වූ බව සැබෑ වුවද කෞතුකාගාරය සැලසුම් කිරීමේදී මෙන්ම භාණ්ඩ ප්‍රදර්ශනයට සැකසීමේදී ඇඳගම මහතා විසින් ඉටු කරන ලද මෙහෙවර වචනයෙන් විස්තර කිරීම ප්‍රමාණවත් නොවන බව පමණක් සඳහන් කළ යුතුය. ඔහු විසින් කෞතුකාගාරයේ සැලසුම් හා භාණ්ඩ ප්‍රදර්ශනයට සැකසීම පමණක් ඉටු කොට තනර වූයේ නැත.

සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මය පිළිබඳ ප්‍රකාශන කිහිපයක් ම සැලසුම් කොට ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සඳහා සුදානම් කරන ලදී. කෞතුකාගාරය පිළිබඳ මෙම අත්පොත ද ඉන් එකකි. එහෙයින් ඇදගම මහතාට එම කාර්යභාරය මනාව ඉටු කිරීම පිළිබඳ මගේ කෘතඥතාවය පළ කරනු කැමැත්තෙමි.

කෞතුකාගාර කටයුතු නිම කිරීමේදී මෙහෙයුම් කමිටුවේ සියළු දෙනාගේ සහායත් කෘතඥතාවයත් සඳහන් කරමි. විශේෂයෙන් උද්‍යාන හෝඟ පර්යේෂණ හා සංවර්ධන ආයතනයේ අධ්‍යක්ෂ ආචාර්ය ජේෂ් ජයවර්ධන මහතා හා ඔහුගේ නිලධාරීන් විසින් ඉටු කරන ලද සේවාව ඉමහත්ය. කිසිදු කරුණකදී හෝ ඉල්ලීමකදී ඔහු වෙත "නැහ - බැහැ" යන වචන නොවීය. කෞතුකාගාර ව්‍යාපෘතියේ සාර්ථකත්වය පිළිබඳ විශාල ගෞරවයක් ඔහුට හිමි විය යුතුය. ව්‍යාපෘති හා සංනිවේදන මධ්‍යස්ථානයේ අංශයේ අධ්‍යක්ෂ ඇස්. ඩී. ඩබ්ලිව්. මහතා හා ඔහුගේ නිලධාරීන්ගෙන් ද සේවා සංස්කරණ අභ්‍යාස ආයතනයේ නිලධාරීන්ගෙන් ද ලද සහාය ද ඉතා අගේ කළ යුතුය. භාණ්ඩ රැස් කිරීමේදී හා අඩුපාඩු සහිතව හෝ ගොවිගෙදර පිහිටුවීමේදී ගොවිජන සේවා දෙපාර්තමේන්තුව හා විශේෂයෙන් ප්‍රචාරක නිලධාරී නෝමන් සිරිපාල මහතා විශාල සහායක් දැක්වීය. කහටගස්දිගිලිය හා පොල්පිතිගම ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන් හා ඒ ප්‍රදේශවල ගොවි මහතන් ද මෙහිදී මතක් කරනුයේ ඔවුන් විසින් ලබාදෙන උපකාර කෞතුකාගාර කටයුතුවල සාර්ථකත්වයට අතිශයින් හේතු වූ නිසාය. කෞතුකාගාරය සඳහා මූල්‍ය සම්පත් සැපයීමෙන් ද අවශ්‍ය ආයතනික ව්‍යුහය සම්පාදනය කිරීමෙන් ද සහාය වූ අප අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් සිරිපාල ජයවීර මහතාට ද අතිරේක ලේකම් එච්. එම්. සී. කපිලරත්න මහතාට ද අපගේ ගෞරව ස්තූතිය හිමි වෙයි.

ජාතික කෘෂිකාර්මික කෞතුකාගාරය නව අත්දැකීමක් මෙන්ම බලවත් අඩුපාඩුවක් සපුරාලීමකි. එහි සම්පූර්ණ ගෞරවය ගරු දී. මු. ජයරත්න ඇමතිතුමා සතුය. මෙම අත්පොත ඇතුළු ප්‍රකාශන කිහිපයක්ම පළ වන්නේ එතුමාගේ ඒ උදාර අදහස් ක්‍රියාත්මක වූ නිසාය. එබැවින් එතුමාට අපේ ගෞරව ස්තූතිය පුදකරමු. මෙම කටයුත්තේදී තත් අයුරින් සහාය වූ වෙනත් පිරිස් ද විශාලය. මගේ ආයතනයේ ලේකම්කාරීණ ඇතුළු කාර්ය මණ්ඩලයේ නොයෙක් දෙනා අපමණ වෙහෙසිමකින් ඒ සඳහා දායක වූහ. භාණ්ඩ පරිත්‍යාග කිරීමෙන් ජනතා සහභාගිත්වය ලැබීය. මේ අත්දැකීන් ජාතික මෙහෙවරක් සඳහා දායක වූ ලොකු කුඩා සැමට ආයතනය වෙනුවෙන් මගේ ස්තූතිය පිරිනමමි.

ආචාර්ය ඇස්. ජී. සමරසිංහ
 අධ්‍යක්ෂ
 හෙ. ගො. ප. පු. ආ.

කෞතුකාගාරයක කාර්යභාරය.....

1877දී බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් මෙරට පිහිටුවන ලද "මියුසියම්" නැමති ආයතනය 1940 ගණන්වල සිට කෞතුකාගාරය යන නමින් හැඳින්වෙන්නට පටන් ගත්තේ කුතුහලය දනවන භාණ්ඩ තැන්පත් කර තිබූ ගෘහය යන අර්ථයෙනි. එහෙත් ඕනෑම දෙයකට ඉතා උචිත අන්වර්ථ නාමයන් පට බැඳීමට දක්ෂ වූ මෙරට වැසියා 1877 සිට කොළඹ කෞතුකාගාරය නැරඹීමට ගොස් එහි වූ විවිධ ඇටකටු හා වෙනත් පාෂාණිභූත මෙන්ම පෞරාණික භාණ්ඩ බලා ඊට "කටුගෙය" යන නාමය තබන ලද බව අමතක කළ නොහැකිය. අද පවා පලක් නැති පරණ වී ගිය භාණ්ඩයක් "කටු ගෙට යැවීමට හොඳයි" යන භාවිතය ආවේ ඒ අයුරිනි. එදා මෙදා සිට කෞතුකාගාරවල ස්වභාවය වෙනස් වූවා පමණක් නොව ඒවායේ කාර්යභාරය ද වෙනස් වී ඇති බව අද අවධාරණය කළ යුතු වේ.

කෞතුකාගාර සංකල්පයේ ආරම්භය ක්‍රි. පූ. තුන්වැනි සියවස තරම් පැරණිය. මේ තාක් කල් කාලේඛන අවධානය නොලැබී ගිය ද කිසිවකුට බිඳිය නොහැකි සාධක අනුව මුල්ම ලේඛනගත කෞතුකාගාරය පිහිටුවා ඇත්තේ ශ්‍රී ලංකාවේ බව දැන් පෙනේ දී හමාරය. මහාවංශයේ එන සාධක අනුව සංඝමිත්තා කෙරුණ වහන්සේ විසින් ශ්‍රී මහා බෝධිය රැගෙන ආ නෞකාවේ කොටස් වෙන වෙනම කුට්ටල ප්‍රදර්ශනය කළ බව පැහැදිලි වේ. එපමණක් නොව එදා සිට අද දක්වාම අපේ වෙහෙර විහාරස්ථාන පිළිගත් කෞතුකාගාර විය. එහෙත් බටහිර ලෝකයේ පිළිගැනීම අනුව එහි මූලාරම්භය ඇලෙක්සැන්ඩ්‍රියා රජ මාළිගාවේ පණ්ඩිත උපදේශකයන්ගේ රැස්වීම් ශාලාවයි. මියුසියම් නම් ග්‍රීක දෙව් කෙනෙකුගේ දෙවොල යන අදහසින් වූ මෙහි පණ්ඩිතයන්ගේ ආශ්වාදය සඳහා කුතුහලය දනවන විශ්මයජනක භාණ්ඩ වූ බව සඳහන් වේ. මියුසියම් යන නාමය ආවේ ඒ අනුසාරයෙනි. ක්‍රමක්‍රමයෙන් විකාශනය වී වර්ධනය වූ කෞතුකාගාර පසු යුගයේදී කැබිනට් කෞතුකාගාර යන නම ලබා ගත්තේ වංශවත් ප්‍රභූවරුන්ගේ මන්දිරවල තම සමාජ තත්ත්වයය පිළිබිඹු කිරීම සඳහා අනෙක විධි වූ විරල, කුතුහලය දනවන, විශ්මයජනක භාණ්ඩ කැබිනට්වල පුරවා ආරක්ෂා කොට තබා ස්වකීය පැලැන්තියේ අයට පමණක් දැක බලා

ගැනීමට සැලැස්වීම නිසාය. ආගමික ස්ථානවලද මෙලෙස එකතුවත් දක්නට ලැබේ. මධ්‍යම යුගයෙන් පසු විශේෂයෙන් දේශ දේශාන්තර ගමනා ගමනය වැඩිවීමක් සමඟ එම එකතුවත් විවිධතාවයෙන් වර්ණවත් වූයේ විදේශීය රටවල භාණ්ඩ ද එකතු වීම නිසාය. කල්යාමේදී මෙම එකතුවත් විශේෂ විෂයයන් යටතේ රැස් වන්නට විය. කාසිවරග, පාෂාණ වරග, සත්තව වරග, ආයුධ වරග, ආදී වශයෙනි. යටත්විජිත අල්ලා ගැනීමත් සමඟ විජිතවල ජනතාව නොදියුණු කොටස් කොට පලකා ඔවුන් සතු භාණ්ඩ එකතු කිරීම තවත් විනෝදාංශයක් විය.

මෙසේ වර්ධනය වූ එකතුවත් බුද්ධි විප්ලවයත් සමඟ ඇතිවූ පුනර්ජීවනය නිසා පුළුල් වූ අධ්‍යාපනයේදී ඉගැන්වීමේ ආධාරක වශයෙන් ප්‍රයෝජන ගනු ලැබේ. විශේෂයෙන් විශ්වවිද්‍යාල බිහිවීමත් සමඟ මේවා ඒ ඒ විෂයයන් මෙන්ම ජන කොටස් පිළිබඳ අධ්‍යයනයේදී ඉතා ප්‍රයෝජනවත් විය. එහෙයින් ඒ තාක් කල් පෞද්ගලික එකතුවත් වශයෙන් තිබූ කෞතුක භාණ්ඩ විශ්වවිද්‍යාල කෞතුකාගාර පිහිටුවීමට උපස්තම්භක විය. කාර්මික විප්ලවය හේතුකොට ගෙන නව යන්ත්‍ර යුත්‍ර බිහිවීමෙන් අනතුරුව තම නිෂ්පාදන සඳහා වෙළඳපොළවල් පෙවීමට මහා පරිමාණයේ කාර්මික ප්‍රදර්ශන පැවැත්වීම 19 වැනි සියවසේ දී ආරම්භ විය. ප්‍රදර්ශන අවසානයේදී ඒවා අස්පස් කිරීමේ අධික වියදම නිසා ඒ හැම එකක්ම පාහේ කාර්මික කෞතුකාගාර බවට පත් විය. 20 වැනි සියවස ආරම්භ වන විට විශාල වශයෙන් කෞතුකාගාර සංකල්පය ව්‍යාප්ත වූයේ අධිරාජ්‍යවාදීන් විසින් එය යටත් විජිතවලට ගෙන යන ලද නිසාය.

20 වැනි සියවසේ දෙවන භාගය වන විට කෞතුකාගාර යනු විශේෂිත වැදගත් සමාජ සංස්ථා බවට දියුණු වූවා පමණක් නොව කෞතුකාගාර විද්‍යාව නම් වෙනමම අධ්‍යයනාංශයක් ද බිහිවීය. එක්සත් ජාතීන්ගේ සංගමයේ යුනෙස්කෝ සංවිධානයේ වැදගත් අංශයක් ලෙස ජාත්‍යන්තර කෞතුකාගාර කමිටුව පිළිගනු ලැබේ. එහෙත් කෞතුකාගාර ඒ තාක් කල් රජවාසල උපදේශක සභාවේ සිටිට සමාජ තත්ත්වය පිළිබිඹු කරන කැබිනට් කෞතුකාගාර, විනෝදය සඳහා වූ මධ්‍යස්ථාන, අධ්‍යාපනය සඳහා ප්‍රදර්ශන මධ්‍යස්ථාන, කාර්මික දියුණුව දක්වන මධ්‍යස්ථාන ආදී වශයෙන් වූ විවිධ

කාර්යභාරයන් ඉටුකරමින් පැමිණ විප්ලවීය මහක් ගනු ලැබුවේ අධිරාජ්‍යවාදයෙන් මිදී යටත්විජිත නිදහස ලැබීමත් සමඟය. අධිරාජ්‍යවාදීන් විසින් සුරා කෑමෙන් හප බවට පත් වූ නව නිදහස් රාජ්‍යයන් තම ජනතාව තුළ ජාතිකාභිමානය වඩවා ජාතිය ගොඩනැංවීමෙහිලා පුණී ජනතා සහාය ලබා ගැනීම සඳහා කෞතුකාගාර යොදා ගැනීමේ ප්‍රවණතාවක් 20 වැනි සියවසේ මැද භාගයේ සිට ආරම්භ විය. අතීත ශ්‍රී විභූතියේ නටඹුන් පෙන්වා දෙමින් දේශීය වූ තාක්‍ෂණික දැනුම් සම්භාරය ආදිය ප්‍රදර්ශනය කරමින් ඒසා වූ ප්‍රෞඪ ජාතියක් යළි ගොඩනැංවීම සඳහා ඉදිරිපත් වන ලෙස ජනතාවට ආරාධනා කිරීමට කෞතුකාගාර කදිම මාධ්‍යයක් විය. පිටතින් ආධාර කෙරෙහි යැපෙන්නේ නැතිව තම අවශ්‍යතා පසුරාලීමට අවශ්‍ය යෝග්‍ය තාක්‍ෂණය බිහි කිරීමට අවශ්‍ය ආදර්ශ පැරැණි තාක්‍ෂණයෙන් ලබා ගැනීමට කෞතුකාගාර පිහිට වූ බැවින් මෙතැන් පටන් කෞතුකාගාර ජාතිකත්වය ඔප් නංවන අනාගත නිර්මාණවලට පසුබිම සපයා දෙන විනෝදය, දැනුම, ආශ්වාදය සමග ජාතිකාභිමානය වඩවන මධ්‍යස්ථාන ලෙස සැලකෙන්නට විය. අද සැම දුප්පත් රටකම කෞතුකාගාර පිහිටුවනු ලබන්නේ ඒ උදාර අදහසිනි.

ජාතික කෘෂිකාර්මික කෞතුකාගාරය පිහිටුවීමේ අරමුණ ද අපට උරුම වූ උදාර හෙළ හැදියාව තුළ සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මයට අදාළ වූ දැනුම් සම්භාරය, තාක්‍ෂණය හා සාර ගුණධර්ම නූතන ජනතාවට නියම ස්වභාවයෙන් පෙන්වා ඔවුන් තුළ අපේ ඉතිහාසය පිළිබඳ දැනුම වැඩි දියුණු කොට ජාතිකාභිමානය ඇති කිරීමයි. ඒ කිසිදු පටු පරමාර්ථයක් සඳහා නොවේ. තුන්වන ලෝකයේ අප වැනි සම්පත් හීන එහෙත් දැනුමෙන් අනූන ජාතීන් සුරා කෑමට දියුණු රටවල් ගන්නා උත්සාහයේදී අප ඔවුන් කෙරෙහි යැපෙන තත්ත්වයට තබා ගැනීමට තැත් කරන්නේ ඔවුන්ගේ තාක්‍ෂණය අගේ කිරීමෙනි. එහෙත් එය අපට උචිත තාක්‍ෂණය නොවේ. අපට ඔරොත්තු දෙන උචිත තාක්‍ෂණය නම් අපේ අතීතයෙන් පාඩම් ඉගෙන අප විසින්ම නිර්මානය කර ගන්නා එකකි. ඒ සඳහා අපට අවශ්‍ය කරන පසුබිම, අතීත ආදර්ශ එමට ඇත. නැත්තේ ජාතිය පිළිබඳ අභිමානයයි. ඉදිරියේ දී එතවා යයි කියන සාගතයට ද නොබියව අපට මුහුණ දිය හැකි වන්නේ ඒ විදේශීය සහන දෙස කට අයා සිටීමෙන් නොව අපේ රටේ අපේ තාක්‍ෂණයේ පිහිටෙන් අපේ

අවශ්‍යතාවන් අප විසින්ම සපයා ගැනීමට කටයුතු යොදනු ලබන්නේ නම් පමණි. ඒ සඳහා අවශ්‍ය කරන මහ පෙන්නීම්, දැනුම් සම්භාරයන්, උචිත තාක්ෂණයන්, ඒවාට පදනම් වූ සාරගුණ ධර්මයන් සියල්ල අපේ සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මය තුළින් අපට ලබා ගත හැකිය. ජාතික කෘෂිකාර්මික කෞතුකාගාරය තුළින් ඉටු කර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන අරමුණු වන්නේ ද එයමයි. ඒ ආපසු ගමට කරන වෑයමක් නොව සාර්ථක ලෙස අනතුරු රහිතව ඉදිරියට යාමට ගන්නා නිවැරදි වෑයමක් පමණක් බව අවධාරණය කළ යුතුය.

**"මහ හොඳට තිබේ නම්
 යන්ට දැසත් පෙහේ නම්
 කීම වැනසෙන්න යන්නේ
 යටත් විජිතෙක වහල් රැළසේ"**

- පණ්ඩුල ඇඳගම -

1. ගොවි ගෙදර ගෙවත්ත

සාම්ප්‍රදායික ගෙවත්ත යනු පදිංචි නිවසට යාබදව ගෙදර දොර අවශ්‍යතා සඳහා වගා කළ බිම් කොටසකි. ගෙවත්ත හිමි පවුලේ සියළු සාමාජිකයන් තම ශ්‍රමය ඵලදායී ලෙස මහ පොළොව සමඟ මුසු කරමින් තම පවුලේ දෛනික අවශ්‍යතාවන් උපරිම ලෙස සපුරා ගැනීමට අර්ථවත් ලෙස කාලය යොදවනු ලැබූ විද්‍යාත්මක භාවයෙන් අනුන බහු බෝග වගාවේ හරවත් බව කදිමට ප්‍රදර්ශනය කළ ගොවිපළකි. පරිසර සංරක්‍ෂණය පිළිබඳ මූලික අවශ්‍යතාවක් ලෙස අද හඳුනා ගෙන ඇති ජෛව විවිධත්වය එද සිට මෙහි ක්‍රියාත්මක වූ බවට මෙය ජීවමාන සාධකයකි.

ගෙවත්ත වටා ඉදිවූ පැලඉණි වැට (ඉදි වැට) හුදෙක් බාහිර සතුන්ගෙන් ආරක්‍ෂාවීම සඳහා කරන ලද්දක්ම නොවේ. එහි ප්‍රයෝජන බහු විධය. එහි සෑම ඉන්තක්ම සජීවී ගුණයෙන් යුක්තය. ඒ සඳහා යොදා ගන්නේ කෑමට, බෙහෙතට, පොහොරට, සතුන්ගේ කෑමට හෝ වැල් වගීවලට ආධාරක වශයෙන් හෝ ප්‍රයෝජනයට ගත හැකි දේමය. මුරුංගා, වැටහිර, නික, එඬරු, පාවට්ටා, පුවක් ආදිය ඒ අතර ප්‍රධාන වේ. මේවායේ ගෙඩි හෝ කරල්, කොළ හෝ දළු, පොකු හෝ මුල්, මල් හෝ යුෂ යම්කිසි ප්‍රයෝජනයකට ගන්නා අතර දඬු නැවත සිටුවීමට, එලවළු පාත්තිවලට, පොහොරට හෝ දරට යොදාගනු ලබයි. ඊට අමතරව වැල් සහිත ශාක වැට දිගේ සිටුවීමෙන් නිරායාසයෙන්ම ආධාරකයන් ලැබේ. මේ අනුව ගෙවත්තේ වැට අර්ථවත් ලෙස බහුවිධ පල ප්‍රයෝජන ලැබෙන අයුරින් සකසා ගැනීමට තරම් සාම්ප්‍රදායික ගොවියා ප්‍රායෝගික ඥානයෙන් යුක්තව ක්‍රියාකර ඇත. ගෙවත්තට ඇතුළුවීමට මෙහි ඉදිකඩුල්ලක් ඉදිකොට ඇත. එය මිනිසුන්ට විනා සතුන්ට ඇතුළුවිය නොහැකි පරිදි සාදා ගනු ලබන්නකි.

ගෙවත්ත පුරා සෑම බිම් අභලක්ම ප්‍රයෝජනයට ගැනෙන අයුරින් නිවසට අවශ්‍ය දේ වගා කිරීමට වග බලා ගන්නා ලදී. එහෙයින් මෙහි බෝග විවිධත්වය කැපී පෙනේ. ඒවා වගා කිරීමේදී කිසිදු නිශ්චිත රටාවක් නොවීය. යෝග්‍යතාවය හා උපයෝගිතාවය රටාව විය. ජල පහරක් හෝ ලිදක් වේ නම් ඒ ආශ්‍රිතව ජලය බහුලව අවශ්‍ය කංකු, කොහිල, තීරමුල්ලිය, වදකහ, ලුණුවිල වැනි දෑ වගා කිරීමෙන් ආයාසයකින් තොරව එල ලැබීය.

මද සෙවන අවශ්‍ය පැළෑටි උසට වැඩෙන ශාක ආශ්‍රයෙන් වගා කරනු ලැබිය. ගෙදරට අවශ්‍ය විවිධ දෑ සීමිත ප්‍රමාණයකින් හෝ උචිත පරිදි වගාකිරීම විශේෂ ලක්ෂණයයි.

සමහර බෝග වගී එකිනෙකාගේ ආධාරයෙන් වැඩීමට හේතුවන පරිදි මිශ්‍රව වගා කරනු ලැබිය. ගෙදරකට බුලත් පාත්තියක් අතිවාරයය වන අතර ඊට කැප්පෙටිය වැනි කොළ පොහොර අත්‍යවශ්‍ය විය. බුලත් පාත්තිය මැද මාළු මිරිස්, ඉහුරු වැනි දෑ සිටුවීමෙන් අප්‍රමාණ එල ලැබිය. අල වගී සියල්ලම පාහේ ගෙවත්තේ විය. තුන්මස් අල, කිරි අල, වැල් අල, රාජ අල, ඉත්තල ආදී කොටගත් මේවා වගා කිරීමේදී පිදුරු පොහොර යෙදූ පාත්තිවල කහ වගාව ද නිරතුරුවම කරනු ලැබුවේ ඉඩකඩෙන් උපරිම පල නෙළන අතර වැඩි අස්වනු සඳහාය. ගෙවත්තේ අතුපතු විහිදෙන ගස් වේ තම් දඹල, වැටකොළ, ලබු ආදී කොටගත් වැල් වගී ඒ ළඟම සිටුවනු ලැබුවේ ගස් ආධාරය ලැබෙන නිසාය.

ගෙවත්තේ බහුලව දක්නට හැක්කේ එලවළු, පලා හා මාෂධ පැළෑටිය. වැටකොළ, පතෝල, කරවිල, මැකරල්, බණ්ඩක්කා, බටු, මිරිස්, තිවිති, ගොටුකොළ, මුකුණුවැන්න ආදී ගෙවතු එළවළු පාත්තිය බැගින් තොවැරදීම දක්නට හැකි විය. එළබටු, තිබ්බටු වැනි පැළ වගී ගෙවත්තේ තැන තැන බහුලව වැඩුණි. මයියොක්කා පදුරු කිහිපයක්, කෙසෙල් පදුරු කිහිපයක්, දෙහි, කරපිංචා, සේර, කොවිවි, තයිමිරිස්, ගම්මිරිස් වැනි වගාවන් ද තැන තැන වේ. කොළරොඩු එකතු කොට මැල පුළුස්සා දමන තැන අතිවාරයයෙන්ම තම්පලා වගාවක් වේ. ඉහුරු, කහ, වදකහ, කෝමාරිකා, කිරිඅහුන, රසකිඳු වැනි මාෂධ වගී මෙන්ම අඹ, ජම්බු, පේර, වෙරළු වැනි පලතුරු ද ගෙවත්ත පුරා තැනින් තැන දැකිය හැකිය. ගෙවත්තේ උසැති ගස් ඇති තැන්හි මී මැසි කළ තැබීමෙන් මී පැණි ලබා ගන්නා ලදී. ගොවිපොළේ බෝග මල් එල දැරීමට උපකාරී වන්නාසේම මල් රොන් උරා ගැනීමෙන් මී වද ගෙන දීමට ද මී මැස්සන් උපකාරී වන බව ගොවියා අත්දැකීම් තුළින් වටහා ගෙන ඇත.

ගෙවත්තේ කෙළවරක අතිවාරයයෙන් දැකිය හැක්කේ පොහොර වලකි. ගෙවත්තේ කුණු රොඩු මෙන්ම හරක් ගාලේ ගොම, ලිපේ අළු ආදී සියල්ලම මෙහි එක්රැස් වන්නේ පොහොර සාදා ගැනීමටය. ගොවිපොළේ සරු බව වැඩිදියුණු වන්නේ කාබනික පොහොර යෙදීමෙන් පමණි. කසල ටික පවා කරදරයක් කොට නොගෙන ප්‍රයෝජනයට ගනු ලැබීම පිළිබඳ එය කදිම ආදර්ශයකි.

එමෙන්ම ගෙවත්ත පුරා විශේෂයෙන් පාත්ති වටා නොඅඩුව දැකිය හැකි පැළෑටි අතර දාස්පෙතියා වැනි මල් වර්ග වේ. මේ හුදෙක්ම ගොවිපොළට හානිකර කෘමි සතුන් පලවා හරින කෘමි නාශකයක් වශයෙනි. ඊට අමතරව ගෙවත්ත හතර කොන රාත්‍රී කාලයේ දැල් වූ පහන් එල්ලීමෙන් කෘමීන් විනාශ කෙරේ. ගෙවත්ත මැද තැන තැන හුණු ගාන ලද මුවිටි හෝ පඹයන් එල්ලා ඇත. ගෙවත්ත මැද ගසක ටකපෝරුවක් එල්ලා ඇත. මේ සියල්ල ගොවිපලට හතුරුකම් කරන සතුන් හා කෘමීන් පලවා හැරීමට යොදා ගන්නා ලද සාර්ථක ක්‍රම වේ. අවශ්‍ය විටකදී කෙම් ක්‍රම ද උපයෝගී කොට ගන්නා ලදී.

ගෙවත්ත අතුරු එල ප්‍රයෝජන බහුලව ගෙනෙන අතර වසර පුරාම නිවසට අවශ්‍ය දෑ සපුරාලීම ගෙවත්තෙන් සිදුවන මෙහෙවරකි. ගෙවත්ත වෙනුවෙන් තම විවේක කාලය එලදායි ලෙස යෙදීමට නිවැසියන් ඉඩකඩ ලබන අතරම නිවසේ හා ගෙවත්තේ කසළ ප්‍රතිවක්‍රීයකරණය කොට ප්‍රයෝජන ගැනීමට අවස්ථාව සලසයි. බෝග විවිධත්වය නිසාම නිවැසියන්ගේ ආහාර රටාවේ සමබරතාව නිරතුරුවම රැකෙයි. බහු බෝග වගාවේ වටිනාකම, ශෂ්‍යමාරුවේ එල ප්‍රයෝජන, ස්වයං-පෝෂිත වීමේ මහ ආදී කොටගත් පාඩම් රැසක්ම පරිසර සංරක්ෂණය පිළිබඳ කදිම ආදර්ශයක් වූ මෙම ගෙවත්ත තුළින් කියා දෙනු ලබයි. එහෙයින් ඕනෑම ආහාර හිඟයකට තොබියව මුහුණදීමේ අභියෝගය ජය ගැනීමට කදිම ජයභූමිය පවුල් සාමූහික ශ්‍රමයේ එලය වූ සාර්ථක ගෙවත්තය.

ගෙවත්තේ හැරගිය යුතු දේ

1. ඉදිවැට - සජීව ගුණයෙන් යුත් බහු කාර්යය වැටකි.
2. ඉදිකඩුල්ල - විශේෂයෙන් ගවයන්ට ඇතුල්විය නොහැකි වන පරිදි පිළියෙල කරන ලද ප්‍රවේශ දොරටුවයි.
3. දෙවැට - ගැමි නිවසට ප්‍රවේශවීම සඳහා ඇති පටු මාවතයි.

4. බෝග විවිධතාවය - ගෙදර අවශ්‍යතා පිරිමසන අප්‍රමාණ වූ හෝග වර්ග මෙහි ඇත.
5. උචිත පරිදි හෝග වගා කිරීම - ජලය අවශ්‍ය ශාඛ ලිඳ හෝ ජල මාර්ගයක් අවටද වැල් සහිත ශාඛ වැට දිගේ ද ආදි වශයෙනි.
6. අවශ්‍ය ප්‍රමාණය පමණක් - ගෙවත්තේ වගා කරනු ලබන්නේ සෑම වගා කිරීම වර්ගයකින්ම ස්වල්ප ප්‍රමාණය බැගිනි.
7. මී මැසි පාලනය - බහු හෝග වගාව නිසා දිරි ගැන්වෙන මී මැසි ආගමනය පරාග පෝෂණය වැඩි දියුණු කර ගැනීමටත් මී පැණි ලබා ගැනීමටත් යොදා ගැනීම.
8. පරිසර හිතකාමී ආරක්‍ෂණ ක්‍රම - සතුන්, කෘමීන් හා රෝග වැලැක්වීම සඳහා හැකිතාක් දුරට පරිසර හිතකාමී ජෛව තාක්‍ෂණික ක්‍රම උපයෝගී කොට ගැනීම.

2. ගොවි ගෙදර හේන

සාම්ප්‍රදායික ගොවි ගෙදර අවශ්‍යතාවන් සපුරාලීමේදී සුවිශාල මෙහෙයක් ඉටු කරනු ලැබුවේ හේනය. ගොඩ ගොවිතැන නොහොත් කටුසර බෝග වගාව සඳහා කැළෑ එළිකොට පැරණි ගොවියා විසින් තනා ගන්නා ලද හේන විද්‍යාත්මක ගුණයෙන් නොඅඩු වූ බව දැන් පිළිගෙන ඇත.

සාම්ප්‍රදායිකව හේන් කෙටීමේදී ගමක කිහිප දෙනෙකු එකතු වී කැලයට ගොස් සුදුසු බිමක් තෝරා ගෙන සාමූහිකව එම කටයුත්ත කරන ලදී. විරාගක ක්‍රමය අනුව සුදුසු ඉසව්වක් තෝරා ගෙන නිශ්චිත එක් ස්ථානයක්, රූස්ස ගසක් හෝ විශාල ගලක්, මුල් කොට ගෙන සලකුණු කොට ගනී. ඉන් පසු එතැන් සිට සියලු දෙනා කැලය ශුද්ධ කරමින් තමන්ට ඇති පමණ ඉදිරියට යති. ප්‍රමාණවත් කොටසක් නිම කරනු ලැබූ විට එතැන මායිම් කොට තබා ආපසු එති. සලකුණු කොට තබන ලද නිශ්චිත ගස හෝ ගල "මුල් කැටය" යයි හැඳින්වේ. එකිනෙකා විසින් එළි පෙහෙලි කරන ලද ඉඩම් ප්‍රමාණය අවසානයේදී කරත්ත රෝදයක් මෙන් දිස්වෙන බවත් තම තමන්ගේ කොටසේ මායිම ගරාදි ලෙසත් මුල් කැටය කරත්ත රෝදයේ මැද "බොස්" ගෙඩිය ලෙසත් හැඳින්විය හැකි යයි පැරැන්නන්ගේ හේන් පිළිබඳ අධ්‍යයනය කළ විද්වතුන් විසින් සඳහන් කොට ඇත.

එළිපෙහෙලි කිරීමේදී කපා හෙලා දැමුවේ කුඩා ගහ කොළ පමණි. විශාල ගස් ඉතිරි කරනු ලැබුවේ හේන් අත්හැරියාට පසු නැවත කැලෑව ඉදිවීමට හැකිවන පරිදියි. කුඩා ගස් කොළන් කපා හෙළීමේදී පවා ඒවායේ මුල් උදුරා නොදමනු ලැබූ අතර ගිනිමැල ගසා පුලුස්සා දැමීමේදී හැකිතාක් දුරට එකී මුල් බේරා ගැනීමට මහන්සි වූයේ ඒවාට නැවත අතු රිකිලි දමා නැගී සිටීමට හැකිවන නිසාය. හේන් ගොවියා ස්වාභාවික පරිසරයේ අවංක මිතුරෙකු වූ බව මෙයින් මොනවට කියාපානු ඇත.

හේන් ගොවිතැනේ ප්‍රධාන අංගය කටුසර බෝග වගාවයි. ගොඩ වී (හැල්වී) වලට අමතරව කුරක්කන්, තල, මෙතේරි, අමු ආදී වගී මෙන්ම ඉරිඟු ද ප්‍රධාන වශයෙන් වගා කෙරේ. බහු බෝග වගාව මූලික ලක්‍ෂණයක් වූ හේතේ අවශේෂ බෝග අතර මඤ්ඤාක්කා හා බතල මුල් තැනක් ගනු ලබයි. තැන තැන ගිනි මැල එකතු කොට පුලුස්සන තත්හි තම්පලා, වට්ටක්කා, තියඹරා, කැකිරි, පිපිඤ්ඤා ආදී දේ වගා කෙරේ. වැට දිගේ මෙන්ම ගස් කොළන් අසල වැල් සහිත එලවළු වගී සිටවනු ලබන්නේ

ගහකොලවල ආධාරය ඒවාට ලබාදීමටය. සුදුසු තනහි මිරිස්, බටු වැනි එලවළු වර්ග සිටවනු ලබයි.

මෙම බහු බෝග වගා ක්‍රමය හේතු කොට ගෙන වරක් හේනක් සකස් කළ පසු අවුරුදු දෙකක් පමණ යනතුරු තිරන්තරයෙන්ම පල නෙළා ගැනීමට හැකිවීම විශේෂ ලාභයකි. මුල් කාලයේදී පලා වර්ග මෙන්ම කෙටි කාලීන එලවළු පල නෙළන අතර වට්ටක්කා, කියඹරා වැනි එලවළු වර්ග දීඹි කාලයක් තිස්සේ එල ගෙන දෙයි. ප්‍රධාන බෝග වූ කුරක්කං, තල, වී වැනි ධාන්‍ය අස්වැන්න නෙළීමෙන් පසු පොහොර වූ පසේ මඤ්ඤොක්කා හා වෙනත් අතුරු බෝග මනාව වැඩීමෙන් සෑහෙන කාලයක් යන තුරු ආදායම් ගෙන දෙනු ලබයි. ඒ අතරතුර ඉඩකඩ ඇති පරිදි නැවතත් තැන තැන කෙටි කාලීන බෝග වර්ග වගා කිරීමෙන් අමතර වෙනෙසීමකින් තොරව යටත් පිරිසෙයින් අවුරුදු දෙකක්වත් යනතුරු ප්‍රමාණවත් අස්වැන්නක් හා ආදායමක් ගොවියාට ලැබෙනු ඇත. සියල්ල අවසන් වූ පසු අත්හැර දමන හේන ඉපනැල්ල හා වෙනත් කැලෑවල පිහිටෙන් පස පොහොර වී නැවතත් කැලයක් බවට පත්වනු ඇත.

හේනක් සකස් කිරීමේදී මුල් අවස්ථාවේ සිට අත්හැර දමන තුරු නිබදව එය රැකිය යුතුය. එහෙයින් එහි තනන පැල් කොටය යම් පමණක තාවකාලික නිවහනකි. කෑම් බිම් පිසීම ද එහි දැකිය හැකිය. හේනේ වැවෙන ගඩා ගෙඩි දහවලට ගොවියාගේ පිපාසය මෙන්ම බඩගින්න ද නිවයි. පෝෂ්‍යදායක බවින් ද අඩුවක් නැත. අල හා ගෙඩි වර්ග නෙළිය හැකි කාලය එළඹෙන විට සාරවත් ආහාර වේලක් සකසා ගැනීමට අවශ්‍ය දෑ හේනෙන්ම ලැබෙනු ඇත.

කැලෑ බදව හේන් කොටන ලද බැවින් අලි ඇතුන් ආදී සතුන්ගෙන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා බදින ලද වැට දඬු වැට නම් විය. විශාල කඳුන් ක්‍රමාණුකූලව පිළිවෙලකට තබා සකස් කරන ලද මෙම දඬු වැට සුවිශේෂ දේශීය නිර්මාණයක් ලෙසින් සැලකේ. එය අලින්ට ද පෙරළිය නොහැකි වනසේ සකස් කිරීමට අපේ පැරැන්නන් දක්ෂ වූ බැවින් අලි ඇතුන් හා ගැටීමක් එද සිදු නොවූයෙන් අලි පරපුරට තර්ජනයක් නොවීය. එදා දඬු වැට සැම ගොවිපොළකම අවශ්‍යයෙන්ම දැකිය හැක්කක් වුවද අද විරල අංගයක් වී ඇත.

විනාශකාරී සතුන් කැලෑවල ඇති බැවින් හේන් ගොවිතැන් රාජකාරිය බෙහෙවින් අන්තරායදායකය. එහෙයින් වනසතුන් ගෙන් ආරක්‍ෂා වී හේන් රැක ගැනීම සඳහා හේන් ගොවියා නිතරම තම තාවකාලික නිවහන නොහොත් පැල් කොටය තනන ලද්දේ හේන මැද විශාල ගසක අතුපත අතරය. වල් අලියෙකුට ළඟා විය නොහැකි තරම් උසකය. "ගහ උඩ පැල" තමින් අද ජනප්‍රිය වී ඇති මෙම පැළ බොහෝ විට ක්‍රමාණුකූලව තනා එහි පතුල ගොමමැටි ගා ඇත. ඒ ගහ මුදුනේ ලිපක් මෙලවීමට හැකිවන පරිදිය. ගින්නද සලකුණ විශේෂයෙන් අලි ඇතුන් මෙල්ල කිරීමට යොදා ගන්නා ප්‍රධාන අවියකි. ඇත සිටම ගහ උඩ ගිනි දැකීමෙන් අලි ඇතුන් හේනට ඇතුල්වීමෙන් වළකින බව ගොවියන්ගේ අත්දැකීමයි. ගහඋඩ පැළට තැගීමට මනා ලෙස සකස් කරන ලද ඉණි මහකි. ගහ යට ද ගිනි මැල ගැසීම සාමාන්‍යයෙන් සිදුවේ.

හේන ආරක්‍ෂා කිරීම සඳහා දඬු වැට හෝ ගහ උඩ පැල පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවේ. විශේෂයෙන් රැස පහත් වන තුරු ශබ්ද නැගීමෙන් සතුන් පලවා හැරිය යුතු වූ අතර එම කාර්යය ඉටු කරන ලැබූ ආකාරය හේන් ආශ්‍රිතව ගොඩනැගී ඇති ජන ගී සාහිත්‍යය තුළින් මොනවට විදහා දැක්වේ. හෝග ආරක්‍ෂක උපකරණ වශයෙන් තැන තැන පඹයන් ඉදිකිරීම, හුණු ගාන ලද මුට්ටි තැබීම, වැටේ මී හරක් ඔළු සිටුවීම, ගොක් කොළ ඇදීම, ගස් උඩ හුළං හොල්මන්, හුලංතාව, ටක බැඳීම ආදී උපක්‍රම බහුලව යොදා ගනී. සාවුන්, මුවන්, ඌරන්, පලවා හැරීම පමණක් නොව අල්ලා ගැනීම ද කෙරෙන බැවින් උගුල් ඇටවීම, හබක් බැඳීම තිරතුරුව දක්නට හැකිය. මෙය ගොවියාගේ ආහාර වේලට මාංශ සපයන ප්‍රධාන මගකි. කෙම් ක්‍රමවල යෙදීම ද අත්‍යවශ්‍ය කොට සලකනු ලැබුවේ ලෙඩ රෝග මෙන්ම කෘමි උවදුරුවලින් බේරීම සඳහාය.

හේන් ගොවිතැන ද සාම්ප්‍රදායික ගොවියාගේ උසස් දැනුම් සම්භාරය මැනවින් කියාපාන තවත් වැදගත් අවස්ථාවකි. බහු බෝග වගාව, අඩු ශ්‍රමයකින් වැඩි කාලයක් නිස්සේ උපරිම ඵල ප්‍රයෝජන ලැබීම, සොබාදහම හා සමග සමීප බවකින් කටයුතු කිරීම පරිසර සම්පත් භුක්ති විඳින අතරම ඒවා ආරක්‍ෂා කිරීම ආදී කොටගත් වටිනා දැනුම් සමඟ පෝෂ්‍යදායක සමබර ආහාරවලින් ස්වයං-පෝෂිතව සරල ජීවිත ගත කිරීම මෙමගින් උලුප්පා පෙන්වයි.

හේතේ නැරඹිය යුතු දේ

1. දඩු වැට - වල් අලින් පවා මව්ටු කළ දේශීය නිර්මාණය.
2. ගහ උඩ පැළ හා ඉණිමහ - වල් අලි ඇතුන් මර්ධන ක්‍රමයකි.
3. බහුබෝග වගාව - බෝග විවිධත්වය අප්‍රමාණය.
4. උචිත පරිදි වගා කිරීම - ඒ ඒ බෝග ඒ ඒ ස්ථානය ආදී වශයෙන් උචිතම ස්ථානයේ වගා කෙරේ. වැට දිගේ හෝ ගස් මුල වැල් සහිත ශාක, ශිනි මැල පිළිස්සු බීම තම්පලා වැනි දේ වශයෙනි.
5. මිශ්‍ර බෝග වගාව - හේන හැම විටම බෝග වර්ග මිශ්‍ර කොට වගා කරන ස්ථානයකි.
6. විවිධ අවශ්‍යතා සපුරාලීම - ගෙදර දොර අවශ්‍යතා වේවා දවස තුළ පුද්ගලයන්ගේ අවශ්‍යතා වේවා විවිධ ලෙසින් සපුරා ලිය හැකිය.
7. පරිසර හිතකාමී බෝග - වගාව ආරක්ෂාව සඳහා යොදා ගනු ආරක්ෂණය ලබන්නේ මුළුමනින්ම පරිසර හිතකාමී ආරක්ෂණ ක්‍රම වේ.

1. ශබ්ද නැගීම

3. බිය ගැන්වීම

2. ශිනි දැල්වීම

4. වල් නෙළීම හා සාත්තු කිරීම.

5. උගුල් හා හබක ඇටවීම

6. වැට කඩොලු බැඳීම

3. ගොවි ගෙදර

මඩ සෝදා ගත් කල රජකමට ද සුදුසු යයි රොබට් නොක්ස් විසින් හඳුන්වන ලද සාම්ප්‍රදායික ගොවියාගේ රජවාසල වූයේ ගොවි ගෙදරයි. සැලැස්ම අතින් මෙන්ම සැකැස්ම අතින් ද සරල වූ ගොවි ගෙදර මුළුමනින්ම පරිසරයට අනුගත වූවකි. උපයෝගීතාවට මුල්තැන දෙන ලද්දකි. එහි මූලික වශයෙන් අංග පහක් විය. ඒවා නම්

- i. ඉදිරිපස පිල / කොට්ට පිල
- ii. ඇතුල් ගෘහය
- iii. මුළුතැන් ගෙය
- iv. වට පිල හා අවට ප්‍රදේශය
- v. ධාන්‍ය ගබඩා ප්‍රදේශය වශයෙනි.

ඉදිරිපස පිල නොහොත් කොට්ට පිල, ඇතුල් ගෘහය හා මුළුතැන් ගෙය යන අංග සමග වට පිල ගෘහ සැලැස්මට අයත්ය. ධාන්‍ය ගබඩා පිහිටා ඇත්තේ ගෙමීදුලේය.

ගෙය වරිවිච්චි බිත්ති බැඳ මැටි කපරාරු කොට ඇත. ගෙබිම මුළුමනින්ම ගොම මැටි හා ඇත. කාමරයට පටු දොරක් ඇති අතර ජනෙල් වෙනුවට ඇත්තේ රවුම් කවුළුවකි. නොඋස් වූ වහල ඉදිරිපසින් පිල ද ආවරණය වන පමණට පහත්ය. පිදුරු, ඉලුක්, තල් අතු, පොල් අතු වැනි වැස්මකින් යුක්තය. ගෙට ඇතුල් වීමේදී වහලයෙන් මිදීමට හිස පාත් කොට යා යුතුය. බොහෝ විට ඉදිරිපස පිල පොළොව මට්ටමේ සිට අඩියක් දෙකක් පමණ උසය. සමහර ප්‍රදේශවල කෙටි බිත්තියකින් ගෙමීදුලෙන් වෙන් කොට තැබෙන මෙම ඉදිරිපස පිල අමුත්තන් පිළිගැනීමට පැදුරක් එළා බුලත් හෙප්පුවකින් සරසා තැබීම සාමාන්‍ය පිළිවෙතය.

ii. ඇතුල් ගෙය

ඇතුල් ගෘහයට ඇතුල්වන දොරටුවට අමතරව ජනේලයක් වශයෙන් ඇත්තේ එක් කුඩා රවුම් කවුළුවක් පමණි. මෙහි යම් පමණකට මඳ අඳුරු ස්වභාවයක් දක්නට ඇත ද ඉන් විශේෂ අවාසියක් නොවූයේ මෙහි කිසිවෙකු තිරකුරුව රැඳී නොසිටී බැවිනි. රාත්‍රී කාලයේ පමණක් නිදා ගැනීමට භාවිත කරනු ලැබීය. පිරිසිදු වායුව සංසරණය වීමේදී කිසිදු අඩුවක් නොවූයේ මැටි

බිත්ති මෙන්ම වහලය පිහිටා ඇති ආකාරයෙන් ප්‍රමාණවත් වායුව ඒ තුළට ලැබුන බැවිනි. ඇතුළු ගෘහයේ ඉඩකඩ උපරිම ලෙස ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සඳහා බිත්ති වටා වූ තට්ටු පිට වටිනා භාණ්ඩ, පිළි හැළි හා වෙනත් අමතර මැටි භාණ්ඩ තැන්පත් කරන ලදී. ඉදහිට පෙට්ටගමක් හෝ වී ගබඩා කිරීම සඳහා වූ පිදුරුවේණියකි. වහලෙන් එල්ලා වැටෙන පැදුරු ආනේ පත් පැදුරුය. අතිරික්ත කෑම බීම එල්ලෙන උඩහල්ලේය. වට්ටි හා ඇතුළුපත් ආනේ එල්ලා ඇත. පිහත් සඳහා පිහත් ආනකි. ඒ සියල්ලම ගේ වහලෙන් එල්ලේ. කුරුණි පෙට්ටි, වී පෙට්ටි ආදී දෑ බිත්ති දිගේ හිස මට්ටමෙන් ඉහළින් තනන ලද තට්ටුවක් මතය. ඒ අනුව ගේ මැද කොටස නිදා ගැනීම සඳහා ප්‍රමාණවත් ලෙස ඉඩකඩ ඉතිරි වී ඇත.

iii. මුළුතැන් ගෙය

මුළුතැන් ගෙය බොහෝ විට වූයේ ඉදිරිපස පිල කෙළවරින් ඇතුළුවන ආකාරයටය. ඇතුළු ගෘහයෙන් පිටිසෙන මුළුතැන්ගේ ද විරල නොවීය. මුළුතැන් ගේ කොටස් දෙකකි. එකක් ආවරණය වූ කොටසයි. ඉවුම් පිහුම් සඳහා වූ මෙහි ලිප් බොක්ක නමින් වූ කොටසේ වැඩිපුරම ගල් තුනේ ලිප් හෝ එක විවරයක් සහිතව මැටියෙන් බඳින ලද ලිප් දක්නට ඇත. ලිප්ට උඩින් දුමක් තනන ලදී. සමහර විට ඊටත් උඩින් අටුඩක් ද විය. ලිප්ට උඩින් ඇති දුම නිරතුරුවම ගෙදර දොර මැටි භාජන මෙන්ම වේලා ගැනීමට ඇති හෝ කල් තබා ගැනීමට ඇති ධාන්‍ය වගී හා වෙනත් බෝග වගී තැන්පත් කිරීම සඳහා වේ. අටුවක් තිබෙන විට ඒ අතිරික්ත ධාන්‍ය වගී ආරක්‍ෂා සහිතව තැබීම පිණිසය. මුළුතැන්ගෙයි වහලයෙන් ද නොයෙක් විට වට්ටක්කා, එෆුණු, ඉරිඟු කරල් ආදී කොට විශේෂයෙන්ම බීජ වශයෙන් ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට ඇති දේ එල්ලා තැබීම සිරිතය. මීට අමතරව ලිප්ට උඩින්, දුමට යටින් තවත් විශේෂ උපකරණයක් දැකිය හැකිය. දුම් මැස්ස නමින් හඳුන්වන එය රවුම් හැඩයෙන් යුක්තව කෝටුවලින් තනන ලද එල්ලෙන භාණ්ඩයකි. එය අවශ්‍ය විට එහි එල්ලා අනවශ්‍ය විට ඉවත් කිරීමට හැකි බැවින් ජංගම දුමක් ලෙසින් භාවිත වේ. විශේෂයෙන් වැසි කාලවලදී සකස් කොට ගත යුතු ධාන්‍ය වේලා ගැනීමට නැති නම් හදිසියේ බහුලව ලැබෙන මත්ස්‍ය අස්වැන්නක් කරවල ලෙස වේලා කල් තබා ගැනීමට මෙය උපයෝගී කොට ගැනේ. අනවශ්‍ය වේලාවන්හි දී එය අස්කොට පිටුපස බිත්තියේ එල්ලා තැබේ. මුළුතැන්ගෙයි දෙවන කොටස එළිමහන් ආලින්දයකි. වී කෙටීම, කුරක්කං කෙටීම, ආහාර පිළියෙල කිරීම,

කාන්තාවන්ගේ අල්ලාප සල්ලාප සඳහා ද භාවිත කරන මෙහි යෝග්‍ය තැන්වල කුරක්කංගල, වංගෙඩිය, මිරිස් ගල ආදිය තැන්පත් කොට ඇත. පසෙක ප්‍රමාණවත් උසකින් තැනූ මැස්සක පන්වලින් මනාව වියන ලද මුඩියකින් වසන ලද වතුර කළයක් වේ.

ගැමි ගෙදර වට පිල යනු ගේ වටා අඩියක් පමණ උසට අඩියක් පමණ පළල ඇති වේදිකාවකි. ඉදිරිපස පිල මෙහි කොටසක් වශයෙන් හැඳින්විය හැකිය. විශේෂයෙන් නගුළු, පෝරු වැනි ගොවි උපකරණ මෙන්ම කෙමන, කරක්ගෙඩිය ආදී මසුන් ඇල්ලීමට යොදා ගන්නා ආම්පන්න ආදිය මේ මත තබා තිබෙනු දැකිය හැකිය. එහෙත් මේ මගින් ඉටු වූ වැදගත් ම සේවය ගැමි ගෙදර බිත්ති බාහිර තෙතමනයකින් ආරක්ෂා කර ගැනීම විය හැකිය.

ඒ සමගම මුළුතැන් ගෙයින් මඳක් එපිට ගෙමිදුලේ තැනක මනාව තනන ලද උස මැස්සකි. දිය මැස්ස නම් වූ මෙය ගෙදර දොර හැලි වලට සෝදා හිරු එළියෙන් වේලා පිරිසිදු කොට ගැනීම සඳහා තැන්පත් කරන ස්ථානයයි. වියදමකින් තොරව හිරු රශ්මියෙන් සෞඛ්‍යාරක්ෂක ලෙස හැලි වලට වේලා ගැනීමට ගන්නා ලද උත්සාහය එයින් පිළිබිඹු කෙරේ.

මුළුතැන් ගෙට මඳක් එපිට කුණු වලකි. මුළුතැන් ගෙයින් හා ගෙමිදුලෙන් අස් කරන කසල තැන තැන දමනවා වෙනුවට පොහොර ලබා ගැනීමට හැකිවන පරිදි එක්රැස් කළ තැනයි ඒ. පැරණි ගොවියා අංග සම්පූර්ණ පරිසරවේදියෙකු වූ හැටි ප්‍රදර්ශනය කරන තවත් අවස්ථාවකි. ඒ අසලම එදා ගොවි ගෙදර අනිවාර්ය අංගයක් වූ කිරි හරකුන් ගාල් කරන ලද ගව ගාලයි. සතුන් ඇති කිරීමේදී සත්ත්ව කරුණාව මනාව දක්වමින් ගෙදරට අවශ්‍ය කිරි ද ලබා ගනිමින් ගොවිපොළට අවශ්‍ය ගොම පොහොර ලබා ගැනීමට මවුන් දැක්වූ උනන්දුව මෙයින් පෙන්නුම් කරයි.

ii. ධාන්‍ය ගබඩා

ගැමි ගෙදරක වටිනාම සම්පත රැකගනු ලැබුවේ ගෙයින් පිටත ගෙමිදුලේ යයි පැවසුවහොත් පුදුම විය යුතු තැන. සාම්ප්‍රදායික සමාජයේ හැම කෙනෙකු විසින්ම ඉතා ඉහළින් සලකන ලද වස්තුව වූයේ හව බෝග හා ධාන්‍යයි. ගොවිතැන් කොට ලබා ගන්නා ලද වී, කුරක්කං, ඉරිඟු ආදිය ගබඩා කිරීම සඳහා සුවිශේෂ වූ ගබඩා සංකීර්ණයක් විය. කුඩා ඉදිකිරීම් ලෙස හැඳින්විය හැකි මෙයින් බොහොමයක් වූයේ ගෙමිදුලේය. බිස්ස, වරුව, අටුව පන්දලම ආදී නම්වලින් හැඳින්වූ මෙම ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශයෙන්

ප්‍රදේශයට වෙනස් විය.

පොළොවෙන් අඩි කිහිපයක් උසින් දැවමය අට්ටාලයක් මත තනන ලද බිස්ස කෝටුවලින් සකසන ලද සැකිල්ලක් මැටි ගසා තනා වට රවුම් වහලයකින් ආවරණය කෙරේ. වරුව විශාල ප්‍රමාණයේ ගල් හතරක් මත තනන ලද තරමක් උස් වූ වේදිකාවක පෙරසේම වේවැල්, කෝටු ආදියෙන් තනා රවුම් වහලයකින් ආවරණය කරනු ලැබුවකි. එය ද මැටි කපරාරු කර ඇත. පිදුරු බිස්ස නමින් වූ තවත් ගබඩා විශේෂයක් කහටගස්දිගිලිය ප්‍රදේශයේ දක්නට හැකිය. තව ද කුඩා ප්‍රමාණයේ ගෙයක් තනා එහි කෙටි වේදිකාවක් මත උඩින් පියනක් සහිත ලියෙන් තැනූ පෙට්ටිය අටුව නමින් හැඳින්වේ.

මීට අමතරව ගෘහ අභ්‍යන්තරයේද ගබඩා වහී කිහිපයක් විය. ඒ, ධාන්‍ය රැස්කර තැබීම සඳහා යොදාගත් ගබඩාවක් වූයේ පිදුරු වෙණි යයි. පිදුරුවලින් වෙනියක් (ලනුවක්) තනා පිදුරු වටකොට අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට එකපිට එක පිහිටන සේ තබා වෙණියෙන් වට මල්ලක් සාදනු ලබයි. වට මල්ල උස් කරන ප්‍රමාණයට ඒ පුරවන අතර ප්‍රමාණවත් උසකට ළඟා වූ පසු වෙණිය ළං කරමින් මුව පිදුරුවලින් ආවරණය කරනු ලබයි. හැම විටම ගේ තුළ හෝ වහලයක් සහිත ස්ථානයක තනනු ලබන මෙම ගබඩාවෙන් ඒ ඉවත් කිරීමේදී මෙහි පොටවල් ආපසු එතීම කරනු ලබයි. තවත් ප්‍රදේශයක විශේෂයෙන් වේවැල් හෝ බටපොකුවලින් තැනූ ඒ පෙට්ටිවල ඒ ගබඩා කරයි. පත්, පොල් හෝ තල් කොළවලින් වියන ලද විශාල ප්‍රමාණයේ ඒ මළුවල ඒ ගබඩා කොට දුමට උඩින් අටුවල තැන්පත් කිරීම ද ඒ ගබඩා කිරීමේ තවත් ක්‍රමයකි. හණ ගෝනි හඳුන්වා දීමෙන් පසු මේ සඳහා ගෝනි භාවිත වේ. ලියෙන් හෝ කිතුල් කොටවලින් තැනූ බැරල් වැනි ඒ බෙර ද තවත් ගබඩා ක්‍රමයකි. මේවා සියල්ලම ඒ ගබඩා කිරීමේ දී ඒවලට කෘමීන් බෝවීම වලක්වා ගැනීම සඳහා දෙහි අතු, කොහොඹ අතු, තික අතු වැනි දේ එකතු කිරීම මෙන්ම කෙම් ක්‍රම ද අනුගමනය කෙරේ. කෙසේ වුව ද මෙම ඒ ගබඩා ක්‍රමය ඒ තරක් නොවී කල් තබා ගැනීම සඳහා ඉතා විද්‍යාත්මක ක්‍රමයක් ලෙස දැන් හඳුනා ගෙන ඇත.

ඊට අමතරව කුරහන් හා ඉරිගු කල් තබා ගැනීම සඳහා කුරක්කං අටුව ඉරිඟු කොටුව නමින් ගබඩා විශේෂයක් වේ. පෙර සේම උස් වේදිකාවක ඇති පමණ කොටුවක් තනා තල් අතුවලින් වටේ ආවරණය කිරීමෙන් මෙම අටුව හා කොටුව තැනේ. ඒවා ද විශේෂ වහලයකින් ආවරණය කළ ඒවා

වේ. ගැමි ගෙදර වහල සෙවිලි කිරීම මෙන්ම ධාන්‍ය ගබඩා සෙවිලි කිරීම ආදිය සඳහා නිරතුරුව පිදුරු අවශ්‍ය වේ. එහෙත් පිදුරු ලබා ගත හැක්කේ අස්වනු කපා ගැනීමෙන් අනතුරුව පමණි. එහෙයින් ඒ අතරතුර කාලය තුළ අවශ්‍ය වන පිදුරු ආරක්‍ෂා කර ගැනීම සඳහා පිදුරු පන්දලම් සෑදීම පැරැන්නන්ගේ සිරිතය. ගවයන්ට ළභාවිය නොහැකි තරම් උස් වේදිකාවක් මත කැරලි ලෙස සකස් කරන ලද පිදුරු සෑහෙන උසට කඳු ගැසීම පිදුරු පන්දලම් තමන් හැඳින්වේ. එය සකස් කරන ආකාරය තිසාම වැස්සෙන් පිදුරු ආරක්‍ෂා කර ගැනීමට හැකි වී ඇත.

අවශේෂ අංග

ගැමි ගෙදර විශේෂයෙන් දක්නට ඇති තවත් විශේෂ අංග කිහිපයකි. ඉතාමත් හක්නීමක් බෞද්ධයන් වූ පැරැන්නන් තම නිවස ඉදිරිපිටම ඒ සඳහා වූ බුදු ගෙයක් මෙන්ම ගම්භාර දෙව්වරුන් වෙනුවෙන් කරන ලද පූජා සඳහා පහන් පැලක් ද වේ. ගැමි ගෙදරක පිට හෝ ඇතුළු බිත්තියක ගේ කුරුල්ලන් සඳහා ගෙවල් තනා ගැනීමට සුදානම් කරන ලද මුට්ටියක් වැනි දෙයක් එල්ලා තබා තිබෙනු දැකිය හැකිය. එසේම කුකුළන් කිහිප දෙනෙක් හෝ නිවසේ ඇති කරනු ලබන අතර උන් සඳහා වෙනම කුඩුවක් පොළොව මත තනා හෝ ගසක එල්ලා තබා තිබෙනු ද දැකිය හැකිය. ඉදිරිපස පිල සිට බලන විට ගෙයි වහලයේ තැන තැන පන්වලින් වියන ලද කුඩා භාණ්ඩවල හෝ රෙදි කැබලිවල ඔතන ලද යම් යම් දේ එල්ලා තිබෙනු දැකිය හැකිය. ගැමි ජීවිතයේ සුලභව දැකිය හැකි බාර භාර එසේ වෙන් කොට තබන අයුරු මෙයින් කියාපායි. තව ද ඉදිරිපස බිත්තිවල හුණුවලින් විවිධ සලකුණු තබා ඇති බව පෙනේ. ඒවා නොසැලකිල්ල තිසා කරන ලද අවිනිත ක්‍රියා නොව ඇස් වහ කට වහ සඳහා පිලියම් වෙනුවෙන් කෙරෙන කෙම් විධි බව සඳහන් කළ යුතුය. වැඩිම දෙනාගේ බැල්මට හසුවීමෙන් මේවා මගින් දොස් දුරුවන බව විශ්වාස වේ. ගැමි ගෙදර ඉදිරිපිට ගෙමිදුලේ මල් පූජාව සඳහා පහසුවෙන් මල් නෙලා ගත හැකි වන පරිදි මලින් බර ශාඛ සිටවනු ලැබූ අතර හෙත්දිරික්කා වැනි වේලාව හඳුන්වන විශේෂ මල් වර්ග ද මේ අතර වේ.

ගොවි ගෙදර සරළ බව, උපයෝගිතාවය, පිරිසිදු කම හා පරිසර හිතකාමී යන ලක්ෂණ උලුප්පා පෙන්වන ලද කදිම ආදර්ශයක් බව කිව යුතුය. විවෘතභාවය ගැමියන්ගේ ජීවිතයේ ලක්ෂණයක් වූ පරිද්දෙන්ම ඔවුන්ගේ නිවාස ද විවෘතය. කුඩා වුවත් අවශ්‍යතා සඳහා ප්‍රමාණවත් විය.

4. සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකාර්මික තාක්ෂණය

ගොවි ගෙදරක දක්නට හැකි සරළ පියකරු පරිසරයෙන් ආශ්වාදය ලබා සාම්ප්‍රදායික ගැමි සමාජයක් පිළිබඳව වූ මානසික උද්දාමයකින් ගොවි ගෙදර හරහා තරඹන්නන් සාම්ප්‍රදායික කෘෂි මෙවලම් හා ආම්පන්න තැරඹීමට පිවිසෙනු ඇත.

i. මහ පැරකුම්බා රජකුමා

ඇතුළුවනවාක් සමග දර්ශනය වන්නේ මෙරට වාරි කර්මාන්තය මෙන්ම ඒ ඔස්සේ කෘෂිකර්මය ද හිනි පෙත්තටම නැංවීමෙහිලා අද්විතීය සේවාවක් වෙනුවෙන් ශ්‍රේෂ්ඨත්වයෙන් පිදුම් ලබන මහා පරාක්‍රමබාහු රජකුමාගේ පිළිරුවකි. කෘෂිකර්ම කෞතුකාගාරය පිළිබඳව දර්ශනය ඉන් සංකේතවත් කෙරෙනු ඇත. අහසින් වැටෙන එකදු වැසි බිඳුවක්වත් මිනිසාගේ ප්‍රයෝජනයට නොගෙන මහ මුහුදට ගලා යාමට ඉඩ නොදිය යුතු යයි ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රේෂ්ඨ නරපතියන්ගේ වාරි කර්මාන්තය පිළිබඳ දර්ශනය මොනවට කියා පෑ මහ පැරකුම්බා රජකුමා මහ සමුදුරු වැනි වැව් කතා ඇල අමුණු පද්ධතියක් ඔස්සේ ගමින් ගමට ජලය ගෙන ගොස් වී ගොවි තැන කෙතරම් දුරට නැංවූවාද යත් රට සහලින් ස්වයංපෝෂිත කොට පිටරටවලට ද සහල් අපනයනය කරන ලදී. නූතන විද්‍යා භාස්කම් හෝ රසායනික පොහොර, රසායනික කෘමි නාශක ආදී කිසිවක් නොකිඳුණු යුගයක සාම්ප්‍රදායික දැනුම හා අවශ්‍යතා සියල්ල නොඅඩුව පිරිමසාලූ සරළ තාක්ෂණය පමණක් උපයෝගී කොට ගෙන මෙම වික්‍රමයන් කරන ලද හෙයින් සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකාර්මික කෞතුකාගාරයේ අරමුණ පිළිබිඹු කිරීමට මීට වඩා උචිත සංකේතයක් තිබිය නොහැකිය.

ii. ගොවිතැන් ආරම්භයට පෙර ආහාර සම්පාදනය

"සියලු සත්ත්වයෝ ආහාරය නිසා ජීවත් වෙති" යන සම්මා සම්බුදු හිමි දේශනය මෙහි උලුප්පා පෙන්වා දී ඇත්තේ ගොවිතැන යනු මිනිස් ශිෂ්ටාචාරය පුරා සියලු සත්ත්වයින්ගේ ආහාරය සපුරාලීම සඳහා ගන්නා ලද උත්සාහය සිහි ගන්වනු සඳහාය. ඒ අනුව මිනිස් ඉතිහාසයේ විවිධ යුගවල තම ආහාරය ලබා ගැනීම සඳහා මිනිසා විසින් අනුගමනය කරන ලද ක්‍රියා මාර්ග ඉතා කෙටියෙන් වික්‍රයක් මගින් දැක්වේ. මුල්ම යුගයේ තැන තැන ඇවිදීමින් දඩයමෙන් හා පලවැල අහුලා කමින් ජීවිතාව කරගෙන ගිය මිනිසා පසු කලකදී සතුන් ඇති කරගෙන පලවැල කා ජීවත්

වත්තට විය. මෙම ජීවන ක්‍රමයේ පසුකාලීන වර්ධනයක් වූයේ ගොවිතැන් කිරීමේ ක්‍රමෝපායයන් හඳුනාගෙන මිනිසා වී ගොවිතැන සඳහා යොමු වීමයි.

iii. ශ්‍රී ලංකාවේ සාම්ප්‍රදායික ගොවිතැන - වැවයි කෙතයි

ඇත්ත වශයෙන් මිනිසා ශිෂ්ටත්වයට පත්වීම ආරම්භ වූයේ ගොවිතැන් කිරීම ආරම්භවීමත් සමඟ බව විද්වතුන්ගේ පිළිගැනීමය. අපේ දිසී අඛණ්ඩ ඉතිහාසය පුරා රැස් කොට ගත හැකි කරුණු මස්සේ සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මය සිදු කරනු ලැබූ අන්දම "වැවයි - දාගැබයි කෙතයි - ගම්ගොඩයි" දැක්වෙන ආකෘතිය අඩංගු ප්‍රදර්ශන කුටියෙන් විදහා දැක්වේ. අපේ සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්ම විධි ක්‍රමය එදා සිට අද දක්වාම බෙහෙවින් නොවෙනස්ව පවත්න්නේ ඒවායේ සඵල කාලීන ගුණය නිසා බව ගැඹුරින් අධ්‍යයනය කිරීමෙන් සනාථ වෙයි.

ප්‍රදර්ශන කුටියේ ආකෘතිය හා පසුබිම් චිත්‍රය මගින් වැව් අමුණු පද්ධතියකින් යුත් ගම්මාන සංකීර්ණයක් පිළිබිඹු වේ. වැවකින් ජලය ලබා ගමක කෙත් යාය වැඩ කිරීමෙන් පසු තවත් වැවකට ජලය ගලායන අයුරුත් වැවත් දාගැබත් කේන්ද්‍ර කොටගත් ගම්මාන එකිනෙක කැලැරොදකින් වෙන් කරනු ලැබූ අයුරුත් විදහා දක්වමින් වැවක මූලික අංග හා කෙත් යායක ක්‍රියාවලිය විස්තර වශයෙන් දැක්වීමට මෙමගින් උත්සාහ ගෙන ඇත.

වැවක මූලික අංගය වූ කන්දය. ගලා එන ජල පහරක් හරස් කොට වැසි ජලය එක්රැස් කිරීමට බැම්මක් බැඳීමෙන් වැවක් තනනු ලැබීය. ඒ වෙනුවෙන් කැලැවේ එකඳු ගහකොළක් ඉවත් කරනු නොලැබීය.

වැව් බැම්මේ ආරක්‍ෂාව සඳහා වැවට දැරිය හැකි ජල ප්‍රමාණය සීමා කළ අතර, අතිරික්ත ජලය බැස යාමට වැව ඉස්මත්තේ පිටවානක් විය. එය වැවේ ජල ධාරිතය සීමා කරන මට්ටමින් පිහිටා ඇති ස්වාභාවික ස්ථානයකි. සුළඟින් වැවේ දියරළි නැංවීම හේතුකොට ගෙන වැකන්දේ මතු පිට සෝදා යාම වැළැක්වීම සඳහා ගල් අතුරා තනන ලද රැළපනාවකි. රැස්කරන ලද ජලය කෙත්වතු කරා ගෙන යාමට ජලය පිටකරන සොරොව්වකි. මැටි සොරොව්ව, කැට සොරොව්ව, බිසෝ කොටුව වශයෙන් වූ විවිධ සොරොව් මගින් පිටකරන ජලය මුල් ඇළ දිගේ ගෙන ගොස්

අතුරු ඇළ මගින් යායට බෙදේ. සෑම යායකම ප්‍රයෝජනයට ගත් ජලය නැවතත් යායේ පහළ කෙළවරේදී ඇළට එක්වේ. ඉන් පසු තවත් වැවකි.

කෘෂිකර්ම ක්‍රියාවලිය අවස්ථා ගණනාවකින් සමන්විත සංකීර්ණ එකකි. සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මයේ ප්‍රධාන අවස්ථා තුනක් මෙහිදී විචරණය කෙරේ. මුල් අවස්ථාව ගොවිතැනේ ආරම්භක ක්‍රියාවලියයි. එනම් කුඹුර සකස් කිරීමයි. බඩවැටි කැපීම නමින් කෙත වටා ඇති කැලෑ ශුද්ධ කොට ඒවා පොහොර වීමට කුඹුරට දමන අතර ඇළ මාර්ග ද ශුද්ධ කරනු ලබයි. නඟුලෙන් හානි ප්‍රදේශවල මුල් භීය නොහොත් පළමුවරට සෑම සිදුකරනු ලැබ වතුර බදින්නේ නණකොළ හා වෙනත් රොඩු ද දිරාපත් වී මඩවීම පිණිසය. උදැල්ලෙන් වැඩ කරන ප්‍රදේශවල පුරන් කෙටුම නොහොත් මුල් කෙටුම සිදු කොට වතුර බදියි. ඒ සමඟම නියර ශුද්ධ කිරීම නැතහොත් නියර කෙටීම ද සිදු වේ. පැළ ගොයම් සිටුවන ප්‍රදේශවල තෝරාගත් ලියැද්දක මඩකලේ කොට පැල තවාන් දමනු ලැබ ඇත. වී වැපිරීමට හෝ පැළ සිටුවීමට සුදුනම් කෙතක ලියැද්දක් පාසා මනා ලෙස පිහිටුවන ලද ඇළ පද්ධතියක් වේ. ලියැද්දේ වතුර බැසයාම මෙන්ම වතුර පිරවීමේදී අඩුම කාලයක් තුළ ලියැද්ද පුරා වතුර ගෙන යාමට උචිත පරිදි මෙම ඇළ පද්ධතිය පෝරු මගින් කපනු ලබයි. ඉතාමත් විද්‍යානුකූල පදනමක් මත සකසන මෙම ඇළ පද්ධතිය පැරණි ගොවියාගේ දැනුම පිළිබඳ කදිම කැඩපතකි. කිවුල් ඇළ, උදළු ඇළ, බඩ ඇළ, නමින් ඒ ඇළ පද්ධතිය හැඳින්වේ. නියරකින් යට ලියැද්දට වතුර බස්සවන මුදුන් වක්කඩය ද වතුර පිරවීමේදී බදින යට වක්කඩය ද වී වැපිරීමත් සමඟ නියර මත සිටුවන හබරල, ඉඟුරු, පොල්මල් ආදී පිළියම් විධි ද ආකෘතියෙන් පෙන්නුම් කරනු ලබයි.

දෙවැනි අවස්ථාවේදී පැළ ගොයම හා බණ්ඩි ගොයම හා බැඳී ක්‍රියාවලිය පෙන්නුම් කරයි. වල් පැළ නෙළීම මගින් ගොයම ආරක්ෂා කරන අන්දමත් රසායනික භාවිතයට පෙරදී පැළ ගොයමට හානි කරන රෝග හා කෘමි උවදුර මැඩීමට යොදා ගන්නා දේශීය විධි ක්‍රම ද පෙන්නුම් කෙරේ. ගොක් කොළ ඇදීම, සිව් කොන් පහන් දැල්වීම, දිය හොල්මන, මුදුන් වක්කඩේ මාෂධ බැඳීම, කෘමි හක්ක කුරුල්ලන්ට ලැගීම සඳහා කුඹුර මැද පොල්පිති සිටුවීම වැනි ක්‍රම මෙහි දක්වා ඇත. මේ මගින් රසායනික භාවිතය පිටු දැකීමත් ස්වාභාවික පරිසරය ආරක්ෂා කිරීමත් ඉස්මතු වී පෙනේ. එහිම බණ්ඩි ගොයම් දර්ශනයක් ද වේ. මල් පිදී ගොයම් කරල් හටගන්නා

කාලයේදී ගොයම ආරක්‍ෂා කිරීමට යොදා ගන්නා පෙරකී ක්‍රමවලට අමතර ලෙස ඇදීම, බොකුකුල්ල පාවිච්චිය, (බොකු ගැම) ශබ්ද නැගීම ආදිය සිදු කෙරේ.

අස්වැන්න නෙළන අවස්ථාව දක්වා නියරවල වගා කොට ඇති මැකරල්, බටු, බණ්ඩක්කා ආදී එළවළු වගාවන් විසින් පෙන්වන්නේ බහු බෝග වගාවට නැඹුරු වූ අන්දමක් ඒවායින් සිදුවන ආර්ථික ලාභ ප්‍රයෝජනත් පෙන්වීම සඳහාය. සාම්ප්‍රදායික ගොවියා කෙතරම් දුරට බහුබෝග වගාවේ එල ප්‍රයෝජන දැන සිටියේ ද යනු මෙයින් මනාව පෙන්නුම් කරයි.

මෙහි තුන්වැනි අවස්ථාව කමතේ ක්‍රියාවලියයි. ගොවිපොළේ ඉතාම සංකීර්ණ ක්‍රියාවලිය හා වාරිත්‍රාවලිය දැකිය හැකි වන්නේ කමතේදීය. ප්‍රදේශයෙන් ප්‍රදේශයට වෙනස් වූ මෙම පිළිවෙත් පිළිබඳ ස්වල්ප වූ අවබෝධයක් තරඹන්නන් වෙත ලබාදීම මෙහි අරමුණයි. තැකත් බලා සීමා ඇද කමත වෙන්කරන හැටි කමතේ ජලය ගලා යෑමට හැකිවෙන පරිදි කාණු කැපීම, කමතේ වාරිත්‍රාවලිය හා ඒවාට යොදාගන්නා භාණ්ඩ, ගොයම් කොළ ගැසීම, කමත් ආම්පන්න ආදිය ඉස්මතු කොට මෙහි පෙන්වන ලබයි. සමහර ප්‍රදේශවල මී තරකුන් යොදා ද තවත් ප්‍රදේශවල ගොවියන් විසින් දෙපයින් ද ගොයම් මඩවනු ලබයි. කමතට ඇඹුල ගෙනයාමේ වාරිත්‍රය යායේ කුරුළු පාළුව වෙන් කිරීම් ඇතුළු සම්ප්‍රදායික ලක්‍ෂණ රාශියක් පසුබිමේ දැක්වේ.

ජායාරූප හා සටහන් ආධාරයෙන් සමස්ත කෘෂිකර්ම ක්‍රියාවලියේ විවිධ අවස්ථා නැරඹීමට සලස්වා ඇත.

iv. නඟුලේ ඉතිහාසය

ප්‍රදර්ශනාගාරයේ වම් පස මුලින්ම දිස්වන්නේ නඟුලේ ඉතිහාසයයි. උල් දණ්ඩක ආධාරයෙන් මුලින්ම බීජ සිටුවීම සිදු කළ මිනිසා අනතුරුව පොළොව හැරීම සඳහා එම උල් දණ්ඩ හී දණ්ඩකට බැඳ ස්ත්‍රීන් ලවා ඇදගෙන යාමට සලස්වනු ලැබූ බව ඉතිහාසයේ පෙනේ. මේ අනුව නඟුලේ ආරම්භක අවස්ථාවේදී ගොවිපොළේ දුෂ්කරම කාර්යය ඉටු කරන ලද්දේ කාන්තාවන් විසින් බව පෙනේ. නයිල් මිටියාවතේ, යුරෝපීය රටවල මෙන්ම චීනයේද ඉපැරණි සාධක අනුව නඟුලේ විජලවීය අවස්ථාව එළඹෙන්නේ විය ගහක ආධාරයෙන් සතුන් යොදා ඇදගෙන යාමට සැලැස්වීමෙනි. නඟුලේ එල ප්‍රයෝජනවත් බව වැඩි දියුණු වූයේ ඉන් අනතුරුවය. පසු

කාලයකදී නගල් දත යකඩින් තනා ශක්තිමත් කිරීම එහි කාර්යක්ෂමතාව වැඩි කිරීමට හේතු විය. ක්‍රමයෙන් නගල පස සෑරීමට පමණක් නොව පස පෙරළීමට ද සුදුසුවන පරිදි වැඩි දියුණු කරන ලද අතර නගලේ පොළොව භාරන කොටස යකඩින් තැනීම ද සිදු කරන ලදී. ඊටත් පසු කාලයකදී එය නගල් දත් කිහිපයකින් යුක්ත කරනු ලැබීය. මෙසේ ක්‍රමික විකාශනයකට පත්වූ නගල කාර්මික විප්ලවයත් සමඟ පුණී විපර්යාසයකට භාජනය වූයේ අවසාන වශයෙන් ට්‍රැක්ටරය නිපදවීමට පදනම දැමීය. මේ අනුව නගල ලොව පුරා විවිධ ඉපැරැණි සියලු ශිෂ්ටාචාරවල දක්නට ලැබුණ ඉතාම වැදගත් කෘෂි ආම්පන්නය බව පෙනී යයි.

V. ශ්‍රී ලංකාවේ නගල්

ශ්‍රී ලංකාවේ නගල් භාවිතය ඉතා පැරණිය. නගලේ ප්‍රාථමික අවස්ථාවට අයත් සේ සැලකෙන බඩවත නගල අද ද උභව පළාතේ තැන තැන භාවිතා වනු දැකිය හැකිය. ප්‍රදේශයෙන් ප්‍රදේශයට වෙනස් නගල් විශේෂයන් ලංකාව පුරා දැකිය හැකිය. බඩවත නගල, කොකු නගල, සිංහල නගල, දෙමළ නගල, කොට්ටන් නගල, තනි හැඩේ නගල, හැඩ දෙකේ නගල, රට නගල ආදී වශයෙන් වූ මෙම නගල් විවිධත්වයේ අසිරිය ශ්‍රී ලංකාව තුළින් දැක ගැනීමට ලැබීමෙන් මෙරට කෘෂි ආර්ථිකයේ ශක්ති සම්පන්න බව මොනවට විදහා දක්වයි. නගලේ විකාශනයේ නවතම අවස්ථාව වශයෙන් යකඩ නගල් තලය හඳුන්වාදීම යයි සැලකිය හැකිය. දේශීය නගල මෙරට ගොවිතැන් කටයුතුවලදී භූමියේ පිහිටීම, කුඹුරුවල මඩ සහිතව ස්වභාවය අපේක්ෂිත කාර්යය ආදී කරුණු සලකන විට ඉතාම උචිත කාර්යක්ෂම ගොවි උපකරණය ලෙසින් පිළිගෙන ඇත. දැනට රට පුරාම භාවිතයේ පවතින හෝ මෑතක් වන තුරු පැවතුන නගල් හා ඒවායේ කොටස් ඒ ඒ භාවිත ප්‍රදේශ දැක්වෙන සිතියම් සමඟ ඉදිරිපත් කොට ඇත.

VI. ශ්‍රී ලංකාවේ උදළු

ගොවිතැන් කටයුතුවලදී අත්‍යවශ්‍ය වූ තවත් උපකරණයක් වූයේ උදුල්ලය. රට පුරා ගොවි ගම්මාන අධ්‍යයනය කරන විට භාවිතයේ දැක්වෙන උදළු විවිධත්වය විශ්මයජනකය. ඒ ඒ ප්‍රදේශයේ භූමිය, කාර්යය ස්වභාවය හා කාර්මිකයන්ගේ නිපුණත්වයට ගැලපෙන ආකාරයට මෙම උදළු නිර්මාණය වී ඇති බව පෙනේ. කුඹුරේ හා හේනේ ප්‍රයෝජනය සඳහා භාවිත වූයේ වෙනස් වෙනස් උදළුය. අධික මඩ සහිත කුඹුරුවලට හා වියළි කුඹුරුවලට

භාවිතා වූයේ එකිනෙකට වෙනස් උදඵය. ගැඹුරට හැරීමට ඇති යාපනය වැනි ප්‍රදේශවල ඊටත් වෙනස් උදැල්ලකි. මේ අනුව මෙරට රත්නපුර, ඌව, රජරට, කිත්තියා, යාපන ආදී ප්‍රදේශ වශයෙන් වෙන් වූ උදඵ විශාල සංඛ්‍යාවක් මේ වන විටත් සොයාගෙන ඇත. දේශීය කාර්මිකයා විසින්ම දේශීය අවශ්‍යතාවලට කදිමට ගැළපෙන ආකාරයට නිෂ්පාදනය කරන ලද මේවා ඉතාම විද්‍යානුකූල වූවා පමණක් නොවේ. මේවායින් වැඩ කරන අයගේ ශාරීරික ශක්තිය විනාශයට පත් නොකරන යෝග්‍ය හැඩයෙන් හා පරිමාණයකින් නිර්මාණය කොට ඇති ආකාරය උදඵවල හැඩතල ආදිය විශ්ලේෂණය කිරීමේදී දැක ගත හැකිය. උදඵ මීට සවි කරන උදඵ පාය ද වෙනමම කොටසක් වශයෙන් තලයට එක් කිරීමේ යෝග්‍යතාව යන්ත්‍රාගාරවල නිපදවන නූතන උදඵ සමඟ අපතේ යැවෙන සම්පත් ප්‍රමාණය අනුව වටහා ගත හැකි වනු ඇත. මේවායේ දේශීය නිර්මාණය හා භාවිතය සමඟ ඒවායේ භාවිත ප්‍රදේශ හා වෙනත් විස්තර ප්‍රදර්ශනයට ඇතුළත් වේ.

vii. අවශේෂ ගොවි උපකරණ

කෘෂිකර්ම ක්‍රියාවලිය තුළ භාවිත වන උපකරණ හා වෙමලම් සංඛ්‍යාව විශාලය. පෝරුවද ගොවිතැනේ අනිවාර්ය උපකරණයකි. අත්පෝරුව, කර පෝරුව, දත් පෝරුව ආදී කොටගත් විවිධත්වයෙන් යුත් පෝරු විස්තර සහිතව ප්‍රදර්ශනයට තබා ඇත. ඒ සමඟම ගොවිපොලේ භාවිත වූ දැති ගොයියා, බෝලත්ත ආදී වෙනත් විවිධ උපකරණ හා වෙමලම් රාශියක් මෙම කුටිය තුළ දක්නට හැකිය. බටකොළ තොප්පිය, (බෝගාව) බුලත් මල්ල, කැත්ත, අත් පොරව, කෙට්ට, ලබු කැටය, පොල්කටු කෝප්පය, ඇඹුල පෙට්ටිය, ඇතුල්පත ආදිය ඒ අතර වේ.

මේවායේ විවිධත්වය, අපූර්ව නිර්මාණය, භාවිත අමුද්‍රව්‍ය මෙන්ම විවිධ ඵල ප්‍රයෝජන පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීමෙන් දේශීය කෘෂිකර්මාන්තයේ ආම්පන්නවල අර්ථවත්භාවය මෙන්ම යෝග්‍යතාව ගැන දැනුමක් ලබා ගත හැකි වනු ඇත.

viii. ගෘහ අභ්‍යන්තර ධාන්‍ය ගබඩා හා ඇසුරුම්

උඩුමහලේ ප්‍රදර්ශන කුටි අතර මුලින්ම හමුවන්නේ ගෘහ අභ්‍යන්තර ධාන්‍ය ගබඩාය. සාම්ප්‍රදායික ගොවියාගේ චටිනාතම වස්තුව වූ ධාන්‍ය හා හවබෝග අරපිරිමැස්මෙන් යුතුව පරිභෝජනය කිරීමේ උදාර ශුණය මවුත්

විසින් වගා කොට ගනු ලැබූ හෙයින් අනාගතය සඳහා ඉතිරි කොට සුරක්ෂිත කොට ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය කටයුතු සම්පාදනය මැනවින් ඉටු කරන ලදී. වර්ෂාව හිඟ වියළි බැවින් වැඩි ශුෂ්ක කලාපයේ ධාන්‍ය ගබඩා බහුලව දක්නට හැක්කේ එළිමහතේ ඒ සඳහාම ඉදි කරන ලද බීස්ස, වරුව, කුරක්කං අටුව ආදී වශයෙන් හැදින්වෙන ගුළුවලය.

එහෙත් වර්ෂාව බහුලව ලැබෙන දැවයෙන් හා පත්, බට, වේවැල් ආදියෙන් ධාන්‍ය ගබඩා සකසා ගන්නා ප්‍රදේශවල මේවා ගේ ඇතුළත ඉදි කිරීම හෝ තැන්පත් කිරීම අවශ්‍ය විය. වැව් බැඳි රාජ්‍යය වැනි ප්‍රදේශවල ගෙවල් කුඩා වීම නිසා ධාන්‍ය ගබඩා ගෘහ අභ්‍යන්තරයේ සෑදීම දුෂ්කර වූ අතර මධ්‍යම, බස්නාහිර, සබරගමුව, රුහුණ ආදී පළාත්වල ගෙවල් දොරවල් විශාලවීම හෝ ධාන්‍ය ගබඩා සඳහා වෙනමම කාමර ඉදි කිරීම නිසා ඒවායේ ධාන්‍ය ගබඩා ගේ ඇතුළේ දක්නට ලැබීම සුලභය.

මෙසේ ගේ ඇතුළත තැනූ ධාන්‍ය ගබඩා අතර පිදුරු වෙණිය පිදුරු ආධාර කොට ගෙන තනනු ලැබූ ගබඩාවකි. විවිධ පත්වලින් විශාල ප්‍රමාණයට වියනු ලබන වට මළු, කරක්ක මළු, හරස් මළු මෙන්ම බට හෝ වේවැල්වලින් වියන ලද විශාල පෙට්ටි ද වී ධාන්‍ය තැන්පත් කිරීමට බහුලව යොදා ගන්නා ලද භාජන වේ. හණ ගෝනි භාවිතය ආරම්භ වීමත් සමඟ ගෝනි බීස්ස තනා ගැනීම ද අපේ පැරණි වට කොටුවක් සේ සිටින පරිදි තබා තැනූ පැරණි බීස්ස අනුසාරයෙන් ඉදිකරන ලද්දක් යයි සිතා ගත හැකිය.

දැව ලැලිවලින් විශාල ප්‍රමාණයේ පෙට්ටියක හැඩයෙන් තනන ලද අටුව උඩරට රාජ්‍යය පුරාම ජනප්‍රිය අංගයක් වූ අතර විශේෂයෙන් පැරැණි පන්සල්වල හා ප්‍රභූ නිවෙස්වල අනිවාර්යයෙන් දක්නට හැක්කක් විය. රාජකීය ගබඩා ගම්වල රජුගේ ධාන්‍ය තැන්පත් කොට තබන ලද්දේ මෙවන් අටුවලය. දැවයෙන් කරන ලද ධාන්‍ය ගබඩා අතර සුවිශේෂ කොට සැලකෙන්නේ වී බෙරය, විශාල ලී කොටයක් හෝ කිතුල් කොටයක් මැද කොටස භාර බෙරයක් මෙන් තනා ගැනීමෙන් වී තැන්පත් කිරීමට පාදා ගන්නා මෙවන් වී බෙර අතර අඩි 10 - 15 තරම් උසැති අඩි 8 - 10 තරම් වට ප්‍රමාණ සහිත වී බෙර දක්නට ලැබෙන බව සඳහන් කළ යුතුය.

මෙම ප්‍රදර්ශන කුටියේ දක්නට ලැබෙන්නේ එවන් ධාන්‍ය ගබඩා හෝ ඒවායේ ආකෘතියයි.

ix. කමත් හා කමත් වාරිතූ :-

උඩුමහලේ වම් අත පැත්තේ පළමුවැනි කුටියේ සාම්ප්‍රදායික ගොවිපොළක කමත පිළිබඳ සවිස්තර ප්‍රදර්ශනයකි. කමත මූලික වශයෙන් එක සමාන වුවද පළාතෙන් පළාතට විස්තර වශයෙන් විවිධ වෙනස්කම් දක්නට ඇති සංකීර්ණ පිළිවෙත් රාශියක් අනුගමනය කරන ස්ථානයකි. එහෙයින්ම එය සිංහලයන්ගේ විශේෂ සංකීර්ණ ආගමික ඇදහිලි සමුදායක් ලෙස දැක්විය හැකි යයි මහාචාර්ය රැල්ෆ් පීරිස් සඳහන් කර ඇත.

කමත නොහොත් කලවිට කුඹුරේ ගොඩ ඉඩමක විශේෂයෙන් පිළියෙල කරන ලද ස්ථානයකි. නැකැත් බලා සුභ හෝරාවන් අනුව වාසනාවන්ත යයි සැලකෙන අයෙකුගේ පුරෝගාමීත්වයෙන් ඇරඹෙන කමතේ ප්‍රථම කටයුත්ත එය ශුද්ධ පවිත්‍ර කොට කමත් වැටිය දමා දිය බැස යාම පිණිස ඇළ (ඇලිමෝල්කඩ) කැපීමය. බොහෝ ප්‍රදේශවල කමත බිම ගොම වැටි ගානු ලබයි. ඊළඟට කමත සීමා බැඳීම සිදු වේ. පිරිත් තුල් හෝ ගොක් කොළ ඇඳීමෙන් ද රඹුක් හා නික දඬු සිටුවීමෙන් ද සීමාව වෙන් කරනු ලබයි. ඉන් පසු සඳුන් කිරි පැණි ඉස පවිත්‍ර කරයි. සීමා බැඳීමෙන් පසු මේ තුළට ඇතුල්වීම තහනම් පිරිසක් වේ. කාන්තාවන් මෙන්ම විවිධ ආබාධිත පුද්ගලයින් හා අවාසනාවන්ත හෝ දුර්ගුණ සහිත යයි සැලකෙන පුද්ගලයින් ඊට අයත් වේ. නෙළන ලද ගොයම් උප්පිඩ වශයෙන් කමත තුළට ගෙන පසෙක ගොයම් කොළ ඉදිකරනු ලබයි. සර්සාර විශාල යායක පිරමිඩ වැනි ගොයම් කොළ රාශියක් ඉදිකොට තිබෙනු දැක්ම සුලභ දර්ශනයකි. මේවා ඉදිකිරීම පළපුරුදු ගොවියන් විසින් කරනු ලබයි. වැස්සකට තෙමීමෙන් වුවද ඒ තරක් නොවන ආකාරයට එය සිදුකළ යුතු බැවිනි. ගොයම් කොළය මුදුනට ගොයම් උප්පිඩ්දීම සඳහා කොළ දෙබලක් භාවිත වේ. ගොයම් කොළයේ බිත්ති නිසි ලෙස මට්ටම් කිරීම සඳහා ගොයම් පත්තකින් තලනු ලබයි.

නියමිත සුභදිනට ගොයම් පැහීම හෝ මැඩවීම සිදුකරනු ලැබේ. මඩවන්නේ නම් බොහෝ විට පහසුව සඳහා මෙය සිදු කරනුයේ සවස් භාගයේ සිට රාත්‍රිය පුරාය. ආරම්භක කටයුත්ත වන්නේ කමත මැද අරක් වල සැඳීමය. නික අත්තකින් වලක් භාරා ඒ තුළට මුත්තා (පොල් ගෙඩිය) අරක් බෙල්ලා (කටු හක්බෙල්ලා) අරක් ගල (ගලක්) වශයෙන් හඳුන්වන පිළිවෙත් භාණ්ඩයක් සමඟ විචිත්‍ර ලෙස කැටයම් කළ කොහොඹ පෝරුවක් හා හිරස්ස, කොලබෝ, ඉලුක්, රඹුක්, දිවිකදුරු, යකඩ කැබැල්ලක් බැගින්

ගෙන ගොයම්වලින් ඔතා වලලනු ලබයි. අළුතර වඩනවා නමින් අළු ආධාර කොට ගෙන අරක්වල වටා කමත් යන්ත්‍රයක් ඇදීම වාරිත්‍රයයි. කමත් යන්ත්‍රය ඇදීමෙන් පසු ගොවියා විසින් ගොයම් කොළයෙන් ගොයම් ප්‍රමාණයක් ගෙන හිස මත තබා තෙවරක් වල වටා ප්‍රදක්‍ෂිතා කොට වැද තමස්කාර කොට වලමත තබයි. ඉන් අනතුරුව කමත පුරා ගොයම් අතුරයි.

සියල්ල සුදානම් වූ පසු තෝරාගත් මී ගොන් තිදෙනෙකු හෝ පස් දෙනෙකු එක් ගැලකිල්ලකට හෝ තිදෙනා බැගින් ගැලකිලි දෙකක් බැඳ කෙටිටි ගත් ගොවියන් විසින් ගොයම් මත දක්වනු ලබයි. හරකුන් පසු පස පිරිමි ළමුන් දෙකුත් දෙනෙකු ගොන් පස් ඇල්ලීමට ගොටුවක් ගෙන ගමන් කිරීම ද සිරිතය. ප්‍රමාණවත් වාර ගණනක් ගිය පසු හරකුන්ට විවේකයක් ලබා දෙන අතර ගොවියන් කිහිප දෙනෙකු විසින් දැත්ත, දැති ගොයියා, උකුණුගස නමින් හැඳින්වෙන ලී උපකරණයකින් මඩවන ලද ගොයම් (මැඩුවන්) අවුස්සනු ලබන්නේ මැඩවී නැති යට ඇති ගොයම් උඩට ගැනීම සඳහාය. නැවතත් හරකුන් දැක්වීමෙන් පසු ඇති පමණට ගොයම් මැඩවී ඇත්නම් හරකුන් ලිහා දමා දැත්ත උපයෝගී කොටගෙන මැඩුවන් අවුස්සා ඒ මැඩුවන් කමතෙන් පිට වටකඳු ගසයි. එනම් කමත වටා කන්දක් මෙන් මැඩුවන් තැන්පත් කරයි. එවිට කමත මැද ඉතිරි වන්නේ කාටුව (රොඩු බොඩු) සමග බැතය. (කමතේදී වීවලට භාවිත වන නාමයයි.) මැඩවීමට තවත් ගොයම් වේ නම් අවසන් වන තුරු මෙසේ මඩවා අවසානයේදී බැත රාශී කරයි. බැත පෝරුව නම් උපකරණයක ආධාරයෙන් විසිරී ඇති බැත එක ගොඩකට ගෙන මැඩුවන්වලින් ආවරණය කොට අළුවලින් සලකුණු තබන්නේ කිසිවකු බැතට ඇහිලිගැසීම් කර ඇත්දැයි තීරණය කර ගැනීමට පහසුවීම සඳහාය. මැඩවීමේ කටයුතු ඉන් අවසන් වේ.

හරකුන් ලවා මඩවන ප්‍රදේශවල මෙසේ සිදු වුවද ගොවියා විසින්ම දෙපයින් ගොයම් පාගන ප්‍රදේශවල කමත තරමක් වෙනස් වේ. එහිදී කමත පාවර වේ. පාවර මත මාගල් (විශාල පැදුරු) එලීමෙන් කමත ආවරණය කරනු ලබයි. ඉන්පසු දෙකෙලෙවර පුවක් හෝ වෙනත් ලීවලින් කතිර දෙකක් බැඳ ඒ මත හරස් දණ්ඩක් දමයි. අනතුරුව කමත් වාරිත්‍ර සිදු කොට පළමුවෙන් ගොයමට වැද ගොයම් කොළයෙන් ගොයම් ගෙන හරස් දණ්ඩ දෙපස මාගල් මත එලයි. ඇති පමණ ගොයම් එලූ පසු හරස් දණ්ඩ දෙපස ගොවියන් හරස් දණ්ඩ මත දැත තබා දෙපයින් කරල් කඩ තදින් පැහීමෙන් ගොයම් පැහීම සිදු කරයි. ප්‍රමාණවත් ලෙස පැහී අවසන් වූ විට ගොවියන්

විසින් මැඩුවන් එවෙලේම දැනින් අවුස්සා කමතෙන් පිටට විසිකර දමා නැවතත් ගොයම් එළයි. මේ අන්දමින් ගොයම් කොළ සියල්ල අවසන් වන තුරු ගොයම් පාගා බැන රාශි කොට මාගල්වලින් වසා මැඩුවන්වලින් ද ආවරණය කොට තබන්නේ වැස්සෙන් ආරක්‍ෂා කර ගැනීම සඳහායි.

අනතුරුව කමතේ සිදු වන්නේ බැන වේලීම හා හුලං කිරීමයි. සූර්යාලෝකය යහමින් ඇති දහවල් කාලය තුළ කමත මත බැන අතුරා වරින් වර අවුස්සා ඇති පමණ වේලා ගන්නා ගොවියා ප්‍රමාණවත් ලෙස බැන වේලී තිබේ නම් කාටුව හා රොඩු කුණු ඉවත් කිරීම සඳහා හුලං කිරීම අරඹයි. සමහර ප්‍රදේශවල බැන කඳුගසා ගොවියන් කිහිප දෙනෙකු විසින් අතට කුල්ලක් (කමතේ දී යතුර යයි කියයි) ගෙන කන්ද දිගේ කුල්ල පැද්දවීමෙන් හුලං කරයි. ඒ අතර තවත් ගොවියෙකු හෝ ගොවියන් විසින් කුල්ලකට බැන එකතු කොට කන්ද දිගේ හලමින් යනවා දැකිය හැකිය. සමහර ප්‍රදේශවල කහිර බැඳ ඒ උඩ නැග කුල්ලෙන් පුරවා ගත් බැන හුලං එන විට බීමට හලයි. එවිට කාටුව හා දූවිලි ඇතට ගසා ගෙන යන අතර වී පමණක් කමත මැද ඉතිරි වේ. මේ අන්දමින් හුලං කොට පිරිසිදු කොට ගත් බැන බෙදා හදා ගැනීම සඳහා රාශි කොට ගනී. කමතේ බැන ගෙන ගිය පසු පිදුරු වේලා කැරලි බැඳ පිදුරු පන්දලම්වල ආරක්‍ෂා කොට තැබීම සඳහා ගෙන යනු ලබයි.

කමතේ සිදුවන පිළිවෙත් විවිධාකාරය. සංඛ්‍යාවෙන් විශාලය. සීමා බැඳීම හා අරක් වලේ කටයුතු ඒ අතර ප්‍රධාන වේ. ඊට අදාළ භාණ්ඩ රාශියකි. කොහොඹ පෝරුව හා අනෙක් ද්‍රව්‍ය මෙහිදී විශේෂ වේ. අළුතෙන් වැඩීමේ දී අදිනු ලබන යන්ත්‍ර ද පළාතෙන් පළාතට වෙනස් වේ. මේවා සියල්ලම පාහේ විස්තර සහිතව ප්‍රදර්ශනයට තබා ඇත.

X. කිරුම් මිණුම් හා ඇසුරුම් :-

ඊළඟට ඇති කුටියේ ප්‍රදර්ශනය කෙරෙන්නේ කිරුම් මිණුම් හා ඇසුරුම් භාණ්ඩය. කමතේ ගොයම් මැඩවීමෙන් පසු බැන වේලා කාටුව හා දූවිලි අස්කිරීම පිණිස හුලං කරනු ලැබීමෙන් පසු එළඹෙන්නේ අස්වනු බෙදන අවස්ථාවයි. වාරිත්‍රානුකූලව අස්වැන්නෙන් නියමිත පංගු ලැබිය යුතු ඒ ඒ අය සඳහා කොටස් මැන වෙන් කරනු ලබන අතර දිය යුත්තන් හට ද කොටස් වෙන් කොට දීමෙන් අනතුරුව තමන්ගේ කොටස නිවෙස් කරාගෙන යාම පිණිස ඇසුරුම් භාජනවල පුරවනු ලබයි.

ධාන්‍ය මැණුම් සඳහා භාවිත කරන භාණ්ඩ ප්‍රදේශයෙන් ප්‍රදේශයට වෙනස් වන ආකාරය මෙන්ම ඒවායේ නම් ගම් ද වෙනස් වන ආකාරය ලාභ, නැලිය, කුරුණිය, තිඹ, බෙර ආදී මැණුම් ඒකකවලින් දැක ගත හැකිය. එමෙන්ම ගමේම උදවිය විසින් නිෂ්පාදිත වී මළ, වට මළ ආදී නම්වලින් හැඳින්වූ ඇසුරුම් භාණ්ඩ රාශියක් ද පෙන්වුම් කරයි. වගා කළ නොහැකි තෙත් බිම්වල වැවෙන පත් වර්ග රාශියකින්ම වියා ගනු ලබන මෙම විශාල ප්‍රමාණයේ මළ භාජන වෙනුවට දැන් දැන් ගෝනි භාජන ද වෙනත් භාජන ද භාවිත වනු දැකිය හැකිය.

ඊට අමතරව ගොවිපොලේ වෙනත් ධාන්‍ය වර්ග, එළවළු හෝග වර්ග ආදිය ඇසිරීමට මෙන්ම එහා මෙහා ගෙනයාමට විවිධ වූ පෙට්ටි, මළ, ඔලගු ආදිය ගැමි ගෙදර බහුල විය. ඒවා හේනේ, ගෙවත්තේ, වනයේ හෝග පල වැල ආදිය එක්රැස් කිරීමට ද භාවිත විය. මේවා මගින් පෙන්වුම් කරන්නේ අපේ සාම්ප්‍රදායික ගොවිතැන කෙතරම් දුරට ස්වයං-පෝෂිත බව තහවුරු කළාද යන්න පමණක් නොවේ. ගමේ සම්පත් උපයෝගී කොට ගැනීම, කලා ශිල්ප වැනි දේ දියුණු කිරීම, ගමේ රැකියා උත්පාදනය ආදී අංශවලින් කෙතරම් විශාල මෙහෙයක් ඉටු කළාද යන්නත් මේ මගින් ප්‍රත්‍යක්ෂ වනු ඇත.

xi හෝග ආරක්‍ෂණය හා කෙම් පහන් ක්‍රම :

ගොවිතැන් ක්‍රියාවලියේදී හෝග ආරක්‍ෂණය කෙරෙහි සාම්ප්‍රදායික ගොවියා විසින් ගන්නා ලද අප්‍රතිභත දෛර්යය පිළිබිඹු කෙරෙන්නේ ඒ සඳහා යොදා ගන්නා ලද අනේක විධ ක්‍රම හා ඒවාට අදාළ වූ භාණ්ඩ කුළීනි. ඒ සඳහා යොදා ගන්නා ලද උපක්‍රම අතුරින් කැපී පෙනෙන ක්‍රම රාශියක් ප්‍රදර්ශනයේ තබා ඇත.

ඒවා අතර ටකය, ටක බෙරය, හුළංනාව, හුළං හොල්මන, දිය හොල්මන, බීරංගය, බුරුම් පෙත්ත, පඹයා, හුණු මුට්ටිය, ගොක් රැහැන්, හරක් ඔලුව, පොල්පිති සිටුවීම, බොකු කුල්ල, බට්ටිය හා දුම්මල තෙල් ලනුව ද වේ. මෙම බෝග ආරක්‍ෂක උපකරණ කුළීන් ඉස්මතු කොට පෙන්වන ප්‍රධාන කරුණු කිහිපයක් වේ.

1. හැමවිට ගොවිපොළට එන සතුන් මැරීමට වඩා බිය ගන්වා පලවා හැරීම අරමුණු විය.

2. ඒවා අවට පරිසරය උපයෝගී කොට ගෙන තමන් විසින් සකසා ගන්නා ලද නිර්මාණයන් විය.

3. ගොවිපොළ යනු රැ දවල් දෙකෙහිම ගොවියා විසින් රැක බලා ගත යුතු තැනකි.

සාම්ප්‍රදායික ගොවිතැනේ මුල සිට අග දක්වාම සෑම අවස්ථාවකදීම සරල මෙන්ම බෙහෙවින් සංකීර්ණ පිළිවෙත් හා කෙම් පහත් ක්‍රම සමූහයක් අනුගමනය කිරීම සුලභ දෙයකි.

ගොවිතැන් කටයුතු ආරම්භයේ පටන් නක්‍ෂත්‍රය අනුව ශුභ හෝරාවක් අනුව කටයුතු කිරීම අනිවාර්ය ලක්‍ෂණයකි. ශාරීරික පාරිශුද්ධත්වය ලබා ආධ්‍යාත්මික පාරිශුද්ධත්වය සඳහා ආගමික වතාවත්වල යෙදීම සිදු වේ. ආම්පන්න මෙන්ම ගොයම්, වී ආදී සියල්ලටම වැද නමස්කාර කිරීම වැඩ ඇල්ලීමට ප්‍රථම සිදු වන්නකි. අස්වනු නෙළ පසු වී බෙදා හද ගැනීමේදී ලැබිය යුතු විශේෂ පිරිසක් වේ. අනතුරුව තමාට හිමි කොටසින් බුද්ධ පුජා, අළුත් සහල් මංගල්‍යය හා දේව දානය දෙන අතර අළුත් බත් කෑම ද වාරිත්‍රානුකූලව සිදු වේ.

වී අටුවේ තැන්පත් කිරීමේදී මෙන්ම අටුවෙන් පිටත ගැනීමේදී ද මෙවන් පිළිවෙත් රාශියක් ඉටු වේ. සුභ දිනක සුභ මොහොතකදී වාසනාවන්ත අයකු විසින් වී දැමීම හා ගැනීම සිදු කරන අතර කිලි සහිත අය වී ගබඩා හා කටයුතු නොකරයි.

කන්නයක් ආරම්භවීමට පෙර ඉටු කෙරෙන පිළිවෙත් ද රාශියකි. මුවිටි නැමීම, කිරි ඉතිරවීම, වැවේ මංගල්‍යය ආදිය ඒ අතර වේ.

මෙම පිළිවෙත් අනුගමනය කිරීම පිළිබඳ විස්තර සමඟ අදාළ භාණ්ඩ හා උපකරණ ප්‍රදර්ශනය කිරීම තුළින් ඒවා පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාදීම අපේක්‍ෂා කෙරේ. විශේෂයෙන්ම හෝග ආරක්‍ෂණයේදී හා කමත් වාරිත්‍රවලදී කෙම්පහත් ක්‍රම රාශියක් ද අනුගමනය කෙරෙන බැවින් ඒවායින් අදට යොදා ගත හැකි දේ පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීම අපේක්‍ෂිතයි.

xii ගෙදරදොර ආම්පන්න :-

සාම්ප්‍රදායික ගොවිගෙදර ප්‍රමාණයෙන් කුඩා වුවා පමණක් නොවේ. එහි බඩු බාහිරාදිය ද ඉතා අල්ප වුවා යයි සැලකේ. එහෙත් ඒ වර්තමාන ගෙදරක ඇති අනේක විධ වූ බඩු බාහිරාදිය හා සාපේක්‍ෂ සලකන විටය.

නොඑසේ නම් එදා ගැමි ගෙදරක තිබූ භාණ්ඩ සංඛ්‍යාව අසීමිතය. එහෙත් ඒ සෑම එකක්ම අත්‍යවශ්‍ය ඒවා විය. එහෙයින් කුඩා වූ ගෙදරක ඒ සියල්ල ඉඩකඩ උපරිම ලෙස ලැබෙන අන්දමින් තැන්පත් කොට තැබීමට සාම්ප්‍රදායික ගැමියා දැන සිටි ආකාරය මෙහි පෙන්වා දෙනු ලබයි. කාමරයක බිම ඉඩකඩ ඉතිරි වන සේ භාණ්ඩ බිත්ති වටා හෝ වහලයේ එල්ලා තැබීමේ පිළිවෙත අනුගමනය කිරීමෙන් ඔවුන් තම අරමුණු ඉටුකොට ගත් ආකාරය මැනවින් පෙනේ. නෑදෑ ගෙවල්වලට කෑම බීම ගෙන යෑමට අවශ්‍ය කුරුණි පෙට්ටි, කැවිලි පෙට්ටි ද කෑම ගැනීම සඳහා භාවිතා වූ තැටි මෙන්ම සේරක්කලය, කුරු අසිය, අඩි පෙට්ටිය තමින් හැඳින් වූ ආධාරකයන්ද අනෙක විධ පෙට්ටි ආදී නොයෙක් දෑ තට්ටු ආනක තැන්පත් කෙරුණ අතර උඩහල්ල, පැදුරු ආන, මළ ආන, වට්ටි ආන, පිහන් ආන, මුට්ටි ආන ආදී සියල්ල වහලෙන් එල්ලා තබන ලදී. කැත්ත, පොරව, පිහිය මෙන්ම වංගෙඩිය, බිම් මෝගල, කුරහන් ගල ආදී උපකරණ ඒවාට නිසි තැනක තැන්පත් විය. හැළිවලං, කුළු බඩු පෙට්ටි දුම උඩ හෝ ඒවා සඳහාම වූ භාජනවල සුරක්ෂිත විය. මේ ආකාරයෙන් බලන විට සාම්ප්‍රදායික ගැමි ගෙදරක බඩු බාහිරාදියේ අඩුවක් නොවූ බවත් නිවසේ කුඩා බව ඒවා ඉඩකඩ පිරිමසන ආකාරයට තැන්පත් කිරීමට බාධාවක් නොවූ බවත් කදිමට ප්‍රත්‍යක්ෂ වනු ඇත.

xiii හෝග විවිධතාවය ආහාර හා කැවිලි පෙට්ටි :-

සාම්ප්‍රදායික ගොවියාගේ ගොවිපොළ හෝග විවිධත්වය අතින් ඉතා ඉහළින් කැපී පෙනේ. ශෂ්‍ය මාරුව ඉතා වැදගත් විද්‍යාත්මක කෘෂි න්‍යායක් බව එදා සිට දැන සිටි ඉපැරණි ගොවියා තමාගේ ගොවිපොළේ මේවා යෝග්‍ය පරිදි වගා කළ බැවින් හෝග පිළිබඳ සුවිශාල විවිධත්වය තේරුම් ගත හැකිය.

වී වගාවේදී වුවද එකම වී වර්ගය යොදාගනු වෙනුවට අවස්ථාවෝචිතව විවිධ වී වර්ග යොදාගනු ලැබිණ. ලැබෙන ජලය, අස්වනු නෙළීමට ගතවන කාලය, වගා කෙරෙන ස්ථානය ආදී කරුණු පදනම් කොට වී වර්ග තේරාගත් බැවින් භාවිතයේ පැවති වී වර්ග අප්‍රමාණ විය. ඒවා අතුරෙන් මෙතෙක් අනාවරණය වී ඇති වී වර්ග තුන්සියයකට අධික බව සඳහන් කළ යුතුය.

වෙනත් ධාන්‍ය වර්ග ද විවිධ විය. උදා:- කුරක්කං, අමු, මෙතේරි, තණහාල්, තල, ඉරිඟු, වගුරු, කුදර, කොල්ලු, මෑ ආදිය ඒ අතර විය. වචන ලද අල

වර්ග ද බහුල සංඛ්‍යාවක් විය. ඉන්තල, රාජ අල, ගහල, කිරි අල, තුන්මස් අල, මැස්සොක්ක, බතල, කිඩාරම් හා හුලංකිරිය ආදිය ඉන් සමහරකි. එලවළු වර්ග අප්‍රමාණ විය. වැටකොළ, වටු, එළබටු, මැ, බණ්ඩක්ක, කරවිල, පතෝල, තිබ්බටු, වට්ටක්කා, තියඹරා, කැකිරි, ලබු, තිවිති, තම්පලා, කොහිල මුරුංගා ආදී වශයෙන් වූ විශාල ප්‍රමාණයක් ඊට අයත් විය.

ගොවිපොළේ තවත් වැදගත් කොටසක් වූයේ පළා වර්ගය. ගොටුකොළ, මුකුණුවැන්න, තම්පලා වර්ගවලට අමතරව ගෙවත්තේ හා අවට කැළැවේ මනාව වැඩිණු බොහෝ පැළෑටි වර්ග පලා වශයෙන් භාවිත විය.

මීට අමතරව කොස්, දෙල්, රට දෙල්, මඩු, පොල් ආදී ගස්වල ගෙඩි ද ආහාර වශයෙන් ගන්නා ලද හෙයින් ඒවා වගා කිරීමට මෙන්ම රැක බලා ගැනීමට ද වගබලා ගන්නා ලදී.

පලතුරු වගාව ද ගොවියාගේ විශේෂ කාර්යයක් විය. දෙහි, දොඩම්, අඹ, දඹ, නාරං, හිඹුටු, දං, මාදං, වෙරළ, පලු, වීර, ජම්බු ආදී කොටගත් විශාල සංඛ්‍යාවක් පලතුරු වශයෙන් ප්‍රයෝජනයට ගන්නා ලද බැවින් අවශ්‍ය පරිදි ඒවායින් බොහොමයක් ගෙවත්තේම සිටුවා ගන්නා ලදී. බොහෝ ප්‍රමාණයක් වනයෙන් ලබා ගන්නා ලදී.

කුළු බඩු භාවිතය බහුලව සිදු වූ බැවින් අවශ්‍ය පරිදි වගා කර ගැනීමට හෝ වනයෙන් රැස්කර ගැනීමට පෙළඹුණහ. කරපිංචා, සේර, රම්පා, කරදමුංගු, කරාබුනැටි, බිලිං, කුරුඳු, ගම්මිරිස්, ගොරක, දුරු හා කහ කුළු බඩු අතර ප්‍රධාන විය.

ඖෂධ පැළෑටි වගාව ද මෙලෙසින්ම සාම්ප්‍රදායික ගොවියාගේ ගෙවත්තේ හෝ ගොවිපොළෙහි නිසැකව දැකිය හැකිය. ඉතුරු, කහ, වදකහ, දුණුවිල, පාවට්ටා, නික, රසකිද, කොහොඹ, කෝමාරිකා, විෂකුම්බා, ඉරිවේරිය, තිප්පිලි බෙලි ආදී කොටගත් නිරතුරුව අත් බෙහෙත් මෙන්ම පිළියම් සඳහා අවශ්‍ය වන දෑ ගෙවත්තේ හෝ ගොවිපොළේ වගා කර ගත් අතර අනෙක් ඒවා වනයෙන්ම ලබා ගන්නා ලදී.

මෙසේ වගා කරන ලද හෝ රැස්කර ගන්නා ලද විවිධ හෝග වර්ගවලින් සාම්ප්‍රදායික ගොවියා විසින් පිළියෙල කරන ලද කැවිලි පෙවිලි අප්‍රමාණය. ඒවායේ ගුණ, රස, සුවඳ සුවිශේෂ ලක්ෂණයන්ය. ඒවා පිළියෙල කිරීම,

ඒවායේ හැඩරුව, ඒවා පිළියෙල කිරීමට යොදා ගන්නා උපකරණ, ඒවා අනුභවයට ගන්නා වේලාවන් ආදී සියල්ල ද එම කෑම බීම සුප ශාස්ත්‍රය පමණකටම විවිධය විචිත්‍රය. අද මෙකී කෑමබීම, කැවිලි පෙවිලි වර්ග අපෙන් ඇත් වී ඇත්තේ විදේශීය ආධිපත්‍යයෙන් පසු අපේ දේවල් පිළිබඳ තිබූ ඇල්ම උනන්දුව හා දැනුම නැති වී යාම නිසාය. අපේම යයි කිවහැකි යම් යම් කෑම බීම කැවිලි පෙවිලි සකස් කිරීමට ගන්නා ලද අමුද්‍රව්‍ය දැන් නිපදවන්නේ නැත. දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ විදේශීය දේවල්වලට පුරුදු වීම නිසා අපේම දේවල් අමතක වී යන ලදී. ඒ නිසාම අද ඒ පැරැණි කෑම බීම පිළියෙල කිරීම පිළිබඳ දැනුම ද අපෙන් දුරුවී ඇත. තවමත් ඇත ගම්බදව ස්වල්පදෙනා සතුව ඉතිරි වී ඇති දැනුම් උපයෝගී කොට ගෙන ලාලු, පුස්තාම්බු, කිරොට්, මවු පිට්ටු, කරක්කත් තලප, පැණි වැල්, කැවුම් වර්ග ආදිය පිළියෙල කරන ආකාරය පිළිබඳ තොරතුරු ලබාදීමට යම් පමණක උත්සාහයක් මෙම කෞතුකාගාරය මගින් ගෙන ඇත.